

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

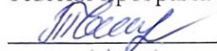
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: СВІТОВИЙ РИНОК FIN TECH:
ПОКАЗНИКИ І ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ФМФз-21-2 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітня програма «Фінансові технології»

(підпис)

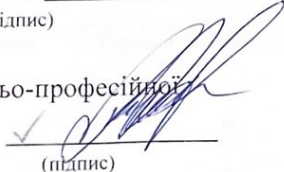
Лоза Тетяна Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник
(підпис)

Коваленко Юлія Михайлівна, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

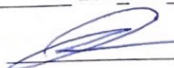
Керівник освітньо-професійної
програми

Рябокінь Марина Валеріївна, к.е.н., доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «__» _____ 202_ № ____

Завідувач кафедри

Коваленко Юлія Михайлівна, д.е.н., професор

Ірпінь – 2023

Реєстрація № 2 30.01.2023р. Г
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 21.01.23 Г
(до захисту/на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 95 (відмінно) 08.02.2023 Г
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: Г П.В. Майорова
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: Г М.В. Рабочий
(підпис) (ініціали, прізвище)
Г М.С. Чумак
(підпис) (ініціали, прізвище)
Г Ю.Ю. Верещук
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	9		Головченко Н.М.
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	4		Майорова Т.В.
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		Рибаків М.В.
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	4		Чуриченко Г.І.
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	50		Воронцов Н.В.
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	95		Клименко Н.В.

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - 45 балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
95	A	5 (відмінно)	08.02.2023	Майорова Т.В. Рибаків М.В. Чуриченко Г.І. Воронцов Н.В. Клименко Н.В.

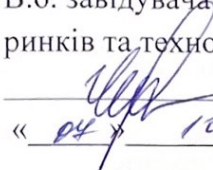
Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій
Кафедра фінансових ринків та технологій
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма «Фінансові технології»

Затверджую .

В.о. завідувача кафедри фінансових
ринків та технологій

 Ірина ЧУНИЦЬКА
« 04 » 10 2021

**Завдання на кваліфікаційну роботу (проект)
здобувачу вищої освіти**

Лози Тетяни Василівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

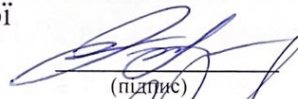
1. Тема кваліфікаційної роботи (проекту)
Світовий ринок FIN TECH: показники і основні тенденції розвитку.
Затверджена наказом ректора від 29.12.2021р. № 116
2. Строк здачі закінченої роботи 23.11.2022
3. Мета роботи формування теоретико-методичного підґрунтя для аналізу показників світового ринку FIN TECH та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку цієї сфери.
Об'єкт дослідження відносини, що реалізуються в процесі діяльності фінансових установ на ринку.
Предмет дослідження теоретико-методичні засади та практичні аспекти функціонування світового ринку FIN TECH.
Орієнтована база дослідження офіційні дані Національного банку України, фінансових установ, фінтех компаній.
Вихідні дані до роботи: нормативно - законодавчі акти, наукові статті, монографії, офіційні джерела статистики, Інтернет-ресурси, підручники, тощо.
4. Перелік графічного матеріалу: таблиці, схеми, рисунки.
5. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)
Розділ 1. Теоретико-методичні аспекти функціонування ринку FIN TECH 1.1 Сутність та еволюція FIN TECH у світовій економіці 1.2. Комплексна типологія сфери FIN TECH та її напрямки Розділ 2.Сучасні тренди розвитку світового ринку FINTECH. 2.1. Порівняння нормативно-правового регулювання FIN TECH у ЄС, США та Україні: принципи та механізми 2.2. Показники і тенденції розвитку світового ринку FIN TECH. Розділ 3. Напрямки розвитку світового ринку FIN TECH та досвід для України.

6. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Підготовка 100 % кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	18.11.2022 р.	20.11.2022 р.
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку керівнику	25.11.2022 р.	27.11.2022 р.
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	28-30.11.2022 р.	29.11.2022 р.
4	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	20-23.01.2023 р.	22.01.2023 р.
5	Рецензування кваліфікаційної роботи	24-26.01.2023 р.	25.01.2023 р.
6	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	10.01.2023 р.- 17.01.2023 р.	13.01.2023 р.
7	ЗАХИСТ	07.02.2023 р.	08.02.2023 р.

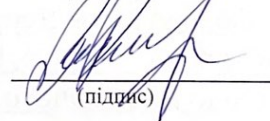
7. Дата видачі завдання «04» 10 2021

8. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проекту)

(підпис)

Коваленко Ю.М.
(прізвище, ініціали)

9. Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Рябокін М.В.
(прізвище, ініціали)

10. Завдання до виконання отримав
здобувач вищої освіти

(підпис)

Лоза Т.В.
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

СВІТОВИЙ РИНОК FIN TECH: ПОКАЗНИКИ І ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Мета роботи полягає у формуванні теоретико-методичного підґрунтя для аналізу показників світового ринку FIN TECH та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку цієї сфери.

Завданнями роботи є: визначити сутність та еволюцію FIN TECH у світовій економіці; ідентифікувати комплексну типологію сфери FIN TECH та її напрямки; проаналізувати принципи та механізми нормативно-правового регулювання FIN TECH у ЄС, США та Україні; висвітлити показники і тенденції розвитку світового ринку FIN TECH, зокрема і в Україні; запропонувати напрями розвитку світового ринку FIN TECH та виокремити їх для України..

Об'єктом дослідження є відносини, що реалізуються в процесі діяльності фінансових установ на ринку.

Предметом дослідження теоретико-методичні засади та практичні аспекти функціонування світового ринку FIN TECH.

Базою досліджень є офіційні дані Національного банку України, фінансових установ, фінтех компаній.

За результатами дослідження сформульовані висновки та рекомендації, що можуть бути використані у роботі учасників світового ринку FINTECH, зокрема і в Україні.

Одержані результати можуть бути використані у фінансовій та страховій діяльності на світовому ринку FIN TECH, а також виробленні підходів щодо його аналізу та подальшого розвитку.

Кваліфікаційна робота містить 82 сторінки, 5 таблиць, 15 рисунків, список використаних джерел із 73 найменувань, 7 додатків.

Ключові слова: FIN TECH, світовий ринок, фінансові установи, необанки, провайдери.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2021 – 2022 рр.

Рік захисту роботи – 2023 р.

ABSTRACT

WORLD FIN TECH MARKET: INDICATORS AND MAIN DEVELOPMENT TRENDS

The purpose of the work is to form a theoretical and methodological basis for analyzing the indicators of the global FIN TECH market and to substantiate practical recommendations for further development of this sphere.

The objectives of the work are: to define the essence and evolution of FIN TECH in the world economy; to identify a comprehensive typology of the FIN TECH sphere and its directions; to analyze the principles and mechanisms of regulatory regulation of FIN TECH in the EU, the USA and Ukraine; to highlight the indicators and trends of the global FIN TECH market, including in Ukraine; to propose directions for the development of the global FIN TECH market and highlight them for Ukraine.

The object of the study is the relations that are realized in the process of activity of financial institutions in the market.

The subject of the study is the theoretical and methodological foundations and practical aspects of the functioning of the global FIN TECH market.

The research base is the official data of the National Bank of Ukraine, financial institutions, fintech companies.

Based on the results of the study, conclusions and recommendations were formulated that can be used in the work of participants in the global FINTECH market, including in Ukraine.

The results obtained can be used in financial and insurance activities in the global FIN TECH market, as well as the development of approaches to its analysis and further development.

The qualification work contains 82 pages, 5 tables, 15 figures, a list of references of 73 titles, 7 appendices.

Keywords: FIN TECH, global market, financial institutions, non-banks, providers.

Year of qualification work – 2021 – 2022.

Year of work defense – 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ	
ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ FIN TECH.....	9
1.1. Сутність та еволюція FIN TECH у світовій економіці.....	9
1.2. Комплексна типологія сфери FIN TECH та її напрямки.....	17
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ	
FINTECH.....	25
2.1. Порівняння нормативно-правового регулювання FIN TECH у ЄС, США та Україні: принципи та механізми.....	25
2.2. Показники і тенденції розвитку світового ринку FIN TECH	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ FINTECH	
ТА ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.....	48
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність теми. Трансформаційні зміни у функціонуванні світового фінансового сектору та ринку капіталу останніх десятиліть було реалізовано здебільшого під впливом двох факторів – світової фінансової кризи 2007-2008 рр. і розвитку національних екосистем цифрових технологій, або FIN TESH. Результати зазначених трансформацій у сфері діяльності фінансових установ викликали необхідність ефективного вирішення завдань нормативно-правового регулювання цієї сфери. Вони повинні мати фундаментальне підґрунтя, що формується академічними колами і практиками у сфері FIN TESH.

Питання щодо подальшого розвитку сфери FIN TESH як новітньої проблеми розвитку світового ринку фінансових послуг також залишаються невирішеним завданням активної наукової та професійної дискусії.

Динамічний розвиток сфери FIN TESH бурхливо активізував необхідність регулювання сфери світового ринку фінансових послуг у контексті впливу диджиталізації. Маючи істотний потенціал для розвитку і ринку фінансових послуг, і економіки в цілому, сфера FIN TESH вимагає оперативного реагування на сьогоденні виклики та стимулювання діяльності її суб'єктів.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Відповідним питанням, що присвячені дослідженню сфери світового FIN TESH, займаються провідні вітчизняні вчені, зокрема Г. Азаренкова, В. Андронік, С. Бакун і П. Бідюк, Р. Безпалій, Є. Бондаренко, Г. Бухарін, С. Волосович, П. Гупта, М. Дубина, А. Дунаєв, Л. Дудинець, М. Житар, Ю. Кірпа, Ю. Коваленко, О. Колодізєв і О. Лозинська, А. Мазаракі, В. Міщенко, Н. Пантелєєва, С. Паперник, Г. Поченчук, П. Рубанов, М. Яценко та інші. Серед зарубіжних дослідників FIN TESH варто виділити таких, як М. Амстад, Д. Арнер, К. Вілсон, А. Маккензі, М. МакКеффри і А. Шифф, Ч. Тейлор, Е. Холтінен, та інших.

Метою дослідження є формування теоретико-методичного підґрунтя для

аналізу показників світового ринку FIN TECH та обґрунтування практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку цієї сфери.

Основними завдання дослідження є:

- визначити сутність та еволюцію FIN TECH у світовій економіці;
- ідентифікувати комплексну типологію сфери FIN TECH та її напрямки;
- проаналізувати принципи та механізми нормативно-правового регулювання FIN TECH у ЄС, США та Україні;
- висвітлити Показники і тенденції розвитку світового ринку FIN TECH, зокрема і в Україні;
- запропонувати напрями розвитку світового ринку FIN TECH та виокремити їх для України.

Об'єкт дослідження – відносини, що реалізуються в процесі діяльності фінансових установ на ринку.

Предмет дослідження – теоретико-методичні засади та практичні аспекти функціонування світового ринку FIN TECH.

Методи дослідження У процесі дослідження використовувалась певна сукупність прийомів і методів наукового пізнання, зокрема загальнонаукові (діалектичний, історичний, логічний, системний аналіз), спеціальні (документальний аналіз, порівняльно-правовий, статистичний). Історико-правовий метод дозволив встановити передумови виникнення і становлення світового ринку FIN TECH, особливості його розвитку. Логіко-семантичний метод було використано для формування понятійно-категоріального апарату. Абстрактно-логічний метод був застосований при розробленні напрямів подальшого розвитку світового ринку FIN TECH, зокрема і для України. Специфіка світового ринку FIN TECH і його характер зумовили застосування органічної єдності теорії і практики, поєднання критичного та раціонального, а також логічного і системного підходів.

Базою досліджень є офіційні дані Національного банку України, фінансових установ, фінтех компаній.

Науково-практична значимість одержаних результатів. Одержані у

роботі результати можуть бути використані у фінансовій та страховій діяльності на світовому ринку FIN TECH, а також виробленні підходів щодо його аналізу та подальшого розвитку.

Апробація результатів роботи. IX Міжнародна науково-практична конференція «Стратегії моделі та технології управління економічними системами» 16 грудня 2022 року, м. Хмельницький, тези на тему: «Еволюція розвитку FIN TECH на світових ринках капіталу», с. 203-207.

II Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Юрія «Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу» 01 лютого 2023 року, м. Кам'янець-Подільський, тези на тему: «Проблеми та перспективи розвитку ринку фінансових технологій в Україні» (на стадії друку), науковий керівник д.ю.н., професор кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет (м. Ірпінь) Коваленко Ю.М.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ FIN TECH

1.1. Сутність та еволюція FIN TECH у світовій економіці

Швидке поширення цифрових технологій по всьому світу приводить до нового етапу суспільного розвитку, зокрема і сфері фінансів. Це сприяє формуванню і розвитку нових специфічних форм інноваційних технологій, передусім фінансових (далі за текстом – фінансових технологій, або FIN TECH). Еволюція фінансового сектору спонукає до конкурування традиційного ринку фінансових послуг із перспективними стартапами у сфері FIN TECH, які суттєво підвищують рівень фінансової інклюзії, залучаючи все більшу кількість користувачів.

Отже, новітня технологічна індустрія FIN TECH видозмінює традиційні фінансові послуги, порушує монополію банків на фінансові операції та змушує консервативну банківську систему до впровадження фінансових інновацій із метою конкуренції з краудфандингом і краудінвестингом (механізмом громадського фінансування та інвестування як способу отримання інвестицій), інструментами штучного інтелекту (з управлінням ризиками електронних платежів, оцінкою платоспроможності, забезпеченням кібербезпеки тощо), необанками, онлайн-бухгалтерією, електронною комерцією тощо.

Саме поняття FIN TECH не є новим, вперше цей термін було використано П. Найтом у 80-их рр. XX ст. у газеті Sunday Times в однойменній статті «FIN TECH», де це визначення використовувалось в описі бота, який автоматично робив зміни у сервісі електронної пошти [33].

Інші літературні джерела простежують розвиток дефініції FIN TECH як способу використання технологій задля фінансових рішень з початку 1990-их рр. і відносять її до «Консорціуму технологій фінансових послуг», тобто

проекту, що був ініційований Citigroup для сприяння технологічним коопераційним ініціативам [49].

На думку Г. Азаренкової, «фінансові інновації з'являються завдяки змінам регулятивного характеру при формуванні певного економічного середовища, що відбуваються на фоні трансформаційних економічних перетворень» [1, С. 28].

Подальший бурхливий розвиток інновацій у сфері надання фінансових послуг, особливо після світової фінансової кризи 2008 р., спричинив формування нового технологічного сектору – FIN TECH – як реакції на необхідність банків до адаптації до нових умов ведення бізнесу, посилення вимог до банківського капіталу та нових стандартів управління ризиками [46, С. 156]. Отже, FIN TECH через впровадження інновацій отримує все більше конкурентних переваг і з часом має замінити ринок фінансових послуг, де працюють традиційні фінансові установи, зокрема банки та інші посередники.

Наразі в українській нормативно-правовій базі відсутнє поняття FIN TECH, проте воно всебічно досліджується різними вченими.

Так, українські науковці А. Мазаракі і С. Волосович акцентують на суттєвій неоднозначності визначення FIN TECH і пропонують їхню класифікацію з точки зору інституційного, галузевого, функціонального і операційного підходу [21, С. 7]. За інституційним підходом вони є економічною індустрією, що включає організації, установи та компанії, які у своїй діяльності впроваджують різні інноваційні технології задля підвищення ефективності власної фінансової системи [73]. Галузевий підхід передбачає використання фінансових технологій власне у фінансовій сфері, а метою є оптимізація операційних витрат, збільшення доданої вартості фінансових послуг і продуктів і забезпечення безпеки фінансової та страхової діяльності [41]. Щодо функціонального підходу, то FIN TECH є системною фінансовою послугою, що містить також і новітні інноваційні технології задля задоволення майбутніх потреб [72, С. 13-14]. За операційним підходом

FIN TECH є перспективними і затребуваними технологічними проєктами у сфері фінансового сервісу [55]. При цьому А. Мазаракі і С. Волосович зазначають, що кожний із зазначених підходів має певні недоліки [21, С. 7], адже стрімко розвиваючий FIN TECH давно вийшов за кордони фінансової системи, а склад його учасників за окресленим інституційним підходом є ширшим. «Ширшими є також і сфери застосування FIN TECH, адже крім ринку фінансових послуг, зазначеному у галузевому підході, до сфер застосування фінансових технологій слід віднести державне управління, соціальне забезпечення, охорону здоров'я, інформаційні та телекомунікаційні відносини, торгівлю товарами та надання послуг тощо» [4].

Доцільним також є розгляд FIN TECH зарубіжними вченими у контексті об'єкту дослідження. Так, Р. Баклі, Дж. Барберіс і Д. Арнер пропонують визначати їх як фінансові рішення, які підтримуються технологіями і є формою інформаційних технологій та фінансових послуг [47, С. 3]. Найбільш популярним є визначення FIN TECH, що було запропоноване Й. Каваєм, який є членом Ради фінансової стабільності: «FIN TECH – це технологічно забезпечені фінансові інновації, що породжують нові бізнес-моделі, програми, процеси та продукти, які, в свою чергу, мають суттєвий вплив на фінансові ринки та фінансові установи» [51].

Т. Філіппон вважає, що FIN TECH охоплює цифрові інновації та інновації бізнес-моделей із урахуванням технологій у всьому фінансовому секторі [64, С. 190]. Дж. Мадір описує їх як використання технологій виробництва продуктів і фінансових послуг споживачам в банківській, страховій та інвестиційній сферах, тобто у всіх фінансах з використанням мобільних платежів, грошових переказів, позик, збору коштів і управління активами [62, С. 1].

Вітчизняний дослідник Г. Поченчук пропонує розглядати FIN TECH у широкому і вузькому сенсі. У широкому розумінні це сфера фінансової системи, що об'єднує фінансові установи, які впроваджують новітні розробки задля надання якісних фінансових послуг, а у вузькому – самі установи, які

належать до цієї сфери [28, С. 51-52].

Згадані раніше А. Мазараки і С. Волосович тлумачають FIN TECH як «інноваційні технології, які використовуються фінансовими інститутами, органами державного управління, торговельними організаціями для задоволення потреб споживачів фінансових, адміністративних послуг та товарів в умовах розвитку економіки споживання. Водночас FIN TECH слід також розглядати як систему, що включає такі підсистеми технологій у сферах: платежів, кредитування, інвестиційної діяльності банків та ринків капіталу (Investment Banking/Capital Market), особистих фінансів (Personal Finance), інституційних фінансів (Institutional Finance), страхування (InsurTech), регулятивних технологій (RegTech)» [21, С. 8; 20, С. 7-8].

Зі свого боку, Л. Дудинець визначає FIN TECH як технології, що використовуються у фінансовій сфері для оптимізації фінансових витрат, зростання доданої вартості у фінансових продуктах, швидкого проходження економічних процесів, фінансової безпеки тощо [9, С. 794], а А. Зінченко – стартапи, що впроваджують сучасні технології у сферу фінансів та роблять фінансові сервіси більш ефективними і менш затратними [12].

Р. Баклі, Дж. Барберіс і Д. Арнер [47] проводять хронологію розвитку сфери фінансових технологій і виділяють такі етапи [Цит: 4, С. 33–34]:

1. «FIN TECH 1.0 (1866 – 1967) – період, в якому, на думку авторів, вже відомому економічному сектору надано нового термінологічного визначення з урахуванням фінансової глобалізації, що зазнає першого етапу свого розвитку у ранньому післявоєнному періоді. При цьому автори зазначають, що оскільки FIN TECH по суті не є новинкою, адже фінанси та технології вже давно взаємопов'язані (наприклад, заснування та розвиток телеграфу безпосередньо були тими самими фінансовими технологіями наприкінці XIX ст.), можливості, спричинені його розвитком, ризики та правові наслідки в цілому також не повинні розглядатися як нові. В цілому, еволюційний розвиток взаємозв'язку фінансів та технології можна простежити з давніх часів в контексті розвитку фінансів та їх письмових записів як раннього

прояву інформаційних технологій або фінансової підтримки виробництва та торгівлі (процеси фінансування та страхування інфраструктури) тощо.

2. FIN TECH 2.0 (1967-2008) – період, який відзначився стрімким розвитком традиційних цифрових фінансових послуг на фоні процесів цифровізації та глобалізації фінансового сектору. Крах фондового ринку в 1987 р. в США спричинив перший головний регуляторний акцент на питаннях FIN TECH у вигляді серії міжнародних угод про м'яке право щодо розбудови надійних платіжних систем та відповідного їх регулювання. Поєднання фінансів, технологій та належної регуляторної уваги є основою сьогоденного світового валютного ринку, який налічує \$ 5,4 трлн та є найглобалізованішою та найоцифрованішою складовою світової економіки.

Визначальним моментом цього періоду є перехід від фізичної торгівлі цінними паперами до електронної торгівлі у повному обсязі, ознаменованої розвитком національної ринкової системи, на що значно вплинули процеси створення та діяльності NASDAQ у США у 1971 р. Протягом цього періоду фінансові установи збільшували використання ІТ у своїх внутрішніх операціях, поступово замінюючи більшість форм паперових механізмів до 1980-их рр., оскільки тривала комп'ютеризація та розроблена технологія управління внутрішніми ризиками. Таким чином, до кінця 1980-их фінансові послуги стали значною мірою цифровою сферою, що заснована на електронних транзакціях між фінансовими установами, учасниками ринку фінансових послуг і клієнтами по всьому світу, факс значною мірою замінив телекс. До 1998 р. фінансові послуги стали повністю цифровою сферою» [4, С. 33–34].

Варто зазначити, що цей період розвитку FIN TECH показав загрози складних комп'ютеризованих систем управління фінансовими ризиками (Value at Risk (VaR), а після азійської кризи 1997-1998 рр. крах моделі довгострокового управління капіталом (LTCM). Поява Інтернету привела до наступного рівня розвитку FIN TECH з 1995 р., коли В. Фарго спробував використати всесвітню павутину www для перевірки рахунків. До 2001 р.

близько восьми американських банків мали один і більше мільйонів клієнтів в Інтернеті. У Великобританії вже до 2005 р. виникли перші банки без необхідності розміщення у фізичних відділеннях (ING Direct і HSBC Direct). На початок XXI ст. внутрішні банківські процеси, їх взаємодія зі стейкхолдерами і клієнтами стала повністю оцифрованою. Це свідчить про важливість інвестиційних вкладень в ІТ-галузь фінансових послуг і донині.

3. «FIN TECH 3.0 (2008 – по теперішній час), період, в якому відбувається поступова демократизація цифрових фінансових послуг з урахуванням глобального економічного посткризового становища, яке, у свою чергу, сприяло еволюційному розвитку галузі фінансових інноваційних технологій. Характерною особливістю періоду є поява нових суб'єктів надання фінансових послуг – небанківських установ, спричинена переглядом точки зору щодо обмеженої легітимності та ресурсів кола суб'єктів надання фінансових послуг» [4, С. 34].

Необхідно визнати, що глобальна фінансова криза 2007-2008 рр. стала поворотним моментом і пришвидшила появу FIN TECH 3.0. Після цієї кризи спостерігалось відповідне ринкове вирівнювання, що активізувало розвиток ринкових гравців-інноваторів на ринку фінансових послуг. Цими факторами стали сприйняття змін суспільством, певний регламентний контроль, економічні умови та політичні потреби. Кожен з цих факторів доводить, що саме 2008 рік став перехідним і утворив нову групу учасників, які використовують фінансові технології на ринках капіталу.

Також дослідники виділяють і перехідний етап розвитку FIN TECH, але для держав зі стрімкими темпами економічного зростання від початку XXI ст. (Китай, країни Африки та Азіатсько-Тихоокеанський регіон) – FIN TECH 3.5 (табл. 1.1).

За час свого становлення FIN TECH поширився практично на всі фінансові ринки світу, але найактивнішого імпульсу він набув на ринках, що розвиваються [44, С. 39]. За результатами аналітичного дослідження Ernst&Young, у розвитку індустрії FIN TECH великими є ринками Китаю та

Індії з рівнем сприйняття населенням у 88 % і Південна Африка з показником у 81 %, а Великобританія, Нідерланди та Ірландія є лідерами з-поміж розвинених країн через розвинуту систему відкритого банкінгу [53].

Таблиця 1.1

Етапи розвитку FIN TECH та світових ринках

Етап	Характеристика періоду	Історична ретроспектива
FIN TECH 1.0 (1866-1967)	FIN TECH сприймається як технологія для фінансування та не є новітньою розробкою для галузі фінансових послуг	Впровадження телеграфу (перше комерційне використання у 1838 р.) та вдала прокладка першого трансатлантичного кабелю в 1866 р. (Атлантичною телеграфною компанією) забезпечили основоположну інфраструктуру для першого великого періоду фінансової глобалізації наприкінці XIX ст.
FIN TECH 2.0 (1967-2008)	Розвиток традиційних фінансових послуг на фоні процесів цифровізації та глобалізації фінансового сектору	Запуск калькулятора та банкомата в 1967 р. розпочав період FIN TECH 2.0. Починаючи з 1967 по 1987 рік, фінансові послуги перейшли від аналогової до цифрової галузі. Ключові зміни поклали основи для другого періоду фінансової глобалізації, що було обумовлено глобальною реакцією на крах фондового ринку в 1987 р. в США. Перехід від фізичної до електронної торгівлі цінними паперами. Поява та розвиток Інтернету. Заснування перших прямих банків без фізичних відділень.
FIN TECH 3.0 (2008 – дотепер)	Демократизація цифрових фінансових послуг та залучення небанківських установ до фінансової сфери	Світова фінансова криза 2007-2008 рр., яка похитнула стабільність традиційного банківського сектору та універсальної банківської моделі та каталізувала стрімкий розвиток FIN TECH у сучасному розумінні, надавши можливість долучитися до надання фінансових послуг інноваційним небанківським установам.
FIN TECH 3.5 (2008 – дотепер)	FIN TECH як наслідок прагнення до економічного розвитку на фоні трансформаційних процесів на фінансових ринках окремих країн	Розвиток FIN TECH після кризи 2008 року виник як реакція на фінансову кризу на Заході, але в Азії і Африці розробки FIN TECH були в основному викликані прагненням до економічного розвитку.

Джерело: складено на основі [4; 47; 61]

У підсумку еволюція FIN TECH протягом вже двох століття, відзначається суттєвими трансформаційними процесами глобального значення:

- «перше комерційне використання телеграфу (1838);
- перший електронний переказ коштів (Western Union, 1860);
- прокладка першого трансатлантичного кабелю (Атлантична телеграфна компанія, 1866);
- патентування касового апарату (1875);
- перша кредитна картка, оплата можлива у 20 ресторанах (1950);
- перший банкомат (Лондон, Barclays, 1967);
- заснування SWIFT – міжнародної міжбанківської системи платежів (1973);
- запуск онлайн-банкінгу (США, 1981);
- перший виключно онлайн-банк (США, Security First Network Bank, 1995);
- перший мобільний платіж, що здійснений за допомогою СМС (1997);
- створення PayPal (1998);
- створення безконтактної кредитної картки (2003);
- запуск мобільного банкінгу через мережу оператора зв'язку (Кенія, M-Pesa, 2007);
- запуск краудфандинг-платформи Kickstarter (2009);
- перша Bitcoin-транзакція (2010);
- запуск Google Wallet (2011);
- проведення першого ICO – первинного розміщення монет (2013);
- запуск Apple Pay (2014);
- набуття чинності Директиви про платіжні системи PSD2 (2016);
- перша бакалаврська програма з FIN TECH (Франкфуртська школа фінансів та менеджменту, 2016);
- запуск тестування біометричних банківських карток (Mastercard, 2017);
- запуск VR-додатку для мобільного банкінгу (BNP Paribas, 2017);
- \$58 млрд інвестиції у FIN TECH-індустрію за перше півріччя 2018 р. та більше 2000 FIN TECH-компаній по всьому світу (2018)» [4].

Отже, активне поширення FIN TECH протягом останнього десятиліття

обумовлено низкою факторів, зокрема втратою довіри клієнтів до традиційних фінансових установ через світову фінансову кризу 2007-2008 рр., поширення мобільних послуг і прагнення інновацій у нового покоління.

1.2. Комплексна типологія сфери FIN TECH та її напрямки

На основі проведеного еволюційного аналізу розвитку FIN TECH вітчизняним дослідником Г. Бухарінім було розроблено комплексну топологію сфери FIN TECH, що включає п'ять основних напрямків [4]:

1. Фінанси та інвестиції. Основна увага суспільства, інвесторів і регуляторів приділена альтернативним способам фінансування, зокрема краудфандингу і кредитуванню P2P – моделям, де встановлено прямий зв'язок між особами без можливості одержати традиційні кредити з інвесторами та компаніями FIN TECH із метою кредитування без застави. Очікується, що у 2020 році лише в США обсяги P2P-кредитування становитиме більше 120 млрд дол. США [22, С. 76]. При цьому FIN TECH виходить за цю вузьку сферу і включає фінансування самих технологій (зокрема через краудфандинг, венчурний капіталу, приватний капітал, приватні розміщення, публічні пропозиції, лістинг тощо).

2. Операції з управління фінансовими ризиками, що стали предметом базових витрат фінансових установ у процесі розвитку ІТ-технологій з 2008 р. Цей напрям набуватиме подальшої динамічної активізації [65].

3. Платежі та інфраструктура. Платежі за допомогою Інтернет і мобільний зв'язок є основним напрямом FIN TECH і визначає його розвиток, особливо у країнах, що розвиваються. Платежі стали об'єктом уваги регуляторів з 1970-их рр., що стало поштовхом для розвитку як внутрішніх, так і транскордонних електронних платіжних систем, які нині підтримують міжнародні валютні ринки у 5,5 трлн дол. на день. Окрім того, торговельна інфраструктура ринку цінних паперів та позабіржових деривативів залишається найперспективнішим напрямом FIN TECH і сферою, де телекомунікаційні компанії і ІТ мають значні конкурентні переваги перед

традиційними фінансовими інститутами [46, С. 41].

4. «Безпека і монетизація даних. Сьогодні це основні теми FIN TECH, тим більше, що як FIN TECH 2.0, так і FIN TECH 3.0 починають використовувати технології монетизації даних. Після GFC 2008 стало зрозуміло, що стабільність фінансової системи є проблемою національної безпеки. Оцифрований характер фінансової індустрії означає, що вона особливо вразлива до кіберзлочинності та шпигунства, що набуває все більшого значення в геополітиці. Ця оцифровка та наслідки її вразливості є результатом десятиліть розвитку і залишатиметься основним питанням для урядів, політиків, регуляторів та учасників галузі, а також клієнтів. З іншого боку, інновації FIN TECH із всіма можливостями технології «великих даних» створюють підґрунтя для підвищення ефективності та доступності фінансових послуг» [4, С. 34].

5. Споживчий інтерфейс, особливо через онлайн і мобільні фінансові послуги. Характерний напрямок FIN TECH для країн, що розвиваються, передусім Азії та Африки (FIN TECH 3.5), в згодом він залишатиметься основним напрямом поєднання традиційних фінансових послуг і нетрадиційних інноваційних розвідок. Це та сфера, де нові компанії з ІТ і телекомунікаціями прагнуть конкурувати з традиційними установами-надавачами фінансових послуг. Клієнтський інтерфейс пропонує найбільші можливості для конкуренції із традиційною фінансовою системою, оскільки нові високотехнологічні фінансові компанії можуть використовувати існуючі великі бази клієнтів для впровадження новітніх фінансових продуктів і послуг» [4].

Українські вчені А. Семеног, Я. Кривич і С. Цирулик пропонують дещо іншу класифікацію FIN TECH та поділяють такі послуги на ті, що безпосередньо впливають на фінансову та страхову діяльність (кредитні, депозитні послуги і послуги зі збільшення капіталу; клірингові, платіжні і розрахункові послуги; послуги з управління фінансовими активами), і послуги, що надаються, власне, лише для підтримки фінансового ринку [34,

С. 103–104; 35, С. 328].

Високі показники активності сфери FIN TECH у розвинутих країнах свідчать про величезні потенційні можливості розвитку фінансових технологій. Так, у Forbes міститься інформація про те, що FIN TECH Великобританії вартує приблизно 7 млрд фунтів стерлінгів і налічує близько 60 тис. зайнятих осіб [4, С. 40].

Беззаперечною перевагою FIN TECH з-поміж інших сфер і інструментів фінансового ринку є можливість реалізації фінансових операцій без прямого залучення фінансових посередників. Так зростає вірогідність прибуткового інвестування капіталу як для компаній, так і для окремих громадян, зменшуються вимоги до кредитування, з'являються можливості переведення безготівкових платежів безпосередньо від покупця продавцю і т. д.

На окрему увагу заслуговує дослідження економічного ефекту, що його виробляє FIN TECH з урахуванням його масштабного впливу на реалізацію економічних і соціальних прав людини (рис.1.1):

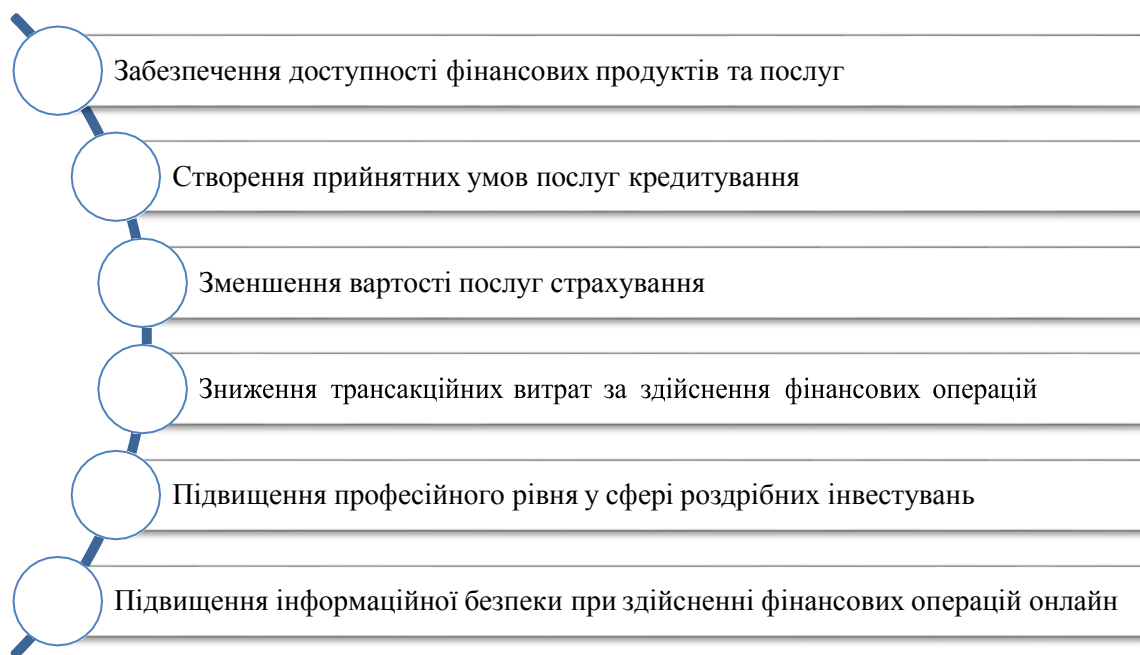

Рис.1.1. Економічний ефект FIN TECH [4, С. 41]

Перспективні новітні технології мають і зворотні ефекти – нові тренди ринку капіталу спонукають відповідно і фінансовий сектор до модернізації фінансової та страхової діяльності, зміни внутрішніх інформаційних систем,

поліпшення якості аналітичних даних.

Варто зазначити, що у контексті трансформації фінансового сектору із застосуванням інструментів FIN TECH традиційними фінансовими інститутами поступово відбувається переорієнтація процесу виробництва фінансових послуг безпосередньо до кінцевих споживачів [32].

Еволюціонує, власне, і саме поняття FIN TECH – від вузькопрофільних спеціальних технологічних фінансових механізмів до будь-яких ~~нових~~ технологічних інновацій, до яких можна віднести такі напрямки [27]:

- «технологія блокчейн (blockchain) – інструменти розподіленого реєстру, що містять інформацію, яка сформована у відповідний послідовний ланцюжок блоків даних, що побудований за певними правилами і являє собою зв'язний список; при цьому єдиного центру інформаційної бази даних не існує. Технологія виключає наявність посередників, автентичність операцій має бути засвідчена безпосередньо учасниками мережі, що виключає можливість доступу до неї третіх осіб [15];

- технологія розподіленого реєстру (Decentralized Ledger Technology) – технологія зберігання інформації, ключовими особливостями якої є спільне використання та синхронізація цифрових даних відповідно до алгоритму консенсусу, географічний розподіл рівнозначних копій в різних точках по всьому світу, відсутність центрального адміністратора [17];

- краудфандинг та краудінвестинг – створення альтернативних сервісів і майданчиків задля пошуку фінансових ресурсів для інвестиційних проєктів;

- біотехнології – застосування інструментів FIN TECH (для прикладу, блокчейн) у процесі ідентифікації особи за біометричними ознаками, у сфері біоінформатики, 3D-друку тканин і органів [7, С. 18-19];

- штучний інтелект – використання штучного інтелекту у сфері FIN TECH з метою підвищення ефективності фінансової та страхової діяльності, управління фінансовими ризиками онлайн і офлайн платежів, забезпечення кібербезпеки (боротьба з шахрайством в інтернеті, визначення кредитоспроможності клієнта у режимі реального часу, оцифрування та

інтерпретація друкованих документів, оцінка кредитного ризику, автоматизація запитів на повернення коштів тощо [57];

- технології роботи з великими даними (Big Data) – технології, що впроваджуються у роботу з великими обсягами структурованої і еструктурованої інформації, де не можна застосувати традиційні способи і підходи з огляду на великий обсяг набору інформації [56];

- цифрові і біометричні ідентифікації користувачів інформаційних баз даних – аутентифікація та ідентифікація користувачів інформаційних систем задля спрощення здійснюваних операцій та одночасного забезпечення якісного рівня безпеки даних. Реалізовується з використанням біометричних методів і відеоідентифікації (розпізнавання особи по візерунку сітківки, голосу або відбитку пальця);

- інтернет речей (internet of things, IoT) – концепції обчислювальної мережі речей з вбудованими технологіями для взаємодії одного з іншим або з зовнішнім середовищем без участі людей у частині дій або операцій. Створено і розвивається з метою якісних перетворень в економічних і суспільних процесах [52];

- обслуговування карткових і банківських транзакцій – альтернативні безконтактні платежі з використанням поведінкової аналітики, моніторингу транзакцій і технологій управління великими даними задля забезпечення безпечного допуску до рахунків клієнтів і користувачів фінансових посередників [39];

- кредитування і страхування – реалізація стартап-проектів у сфері кредитування та страхування (сервісом Wonga видаються онлайн-кредити до зарплати; P2P-платформами здійснюється кредитування Lending Club і Funding Circle; Oscar з метою реалізації довгострокових медичних планів; онлайн-страхування задля e-commerce Zhong An), застосування моделі кредитного скорингу [2, С. 24–25; 8];

- онлайн-бухгалтерія – ведення бухгалтерського обліку за рахунок створення автоматизованих сервісів;

- відкриті прикладні програмні інтерфейси (application programming interface, API) і мобільний OpenBanking – запровадження власної банківської екосистеми з відкритим доступом до даних і власних сервісів третім компаніям (third party providers) із метою користування даними та ефективною дистрибуції фінансових продуктів через впровадження інтерфейсу, що дозволяє одній комп'ютерній програмі взаємодіяти з іншою [18];

- відкриті прикладні програмні інтерфейси – технологічні засоби блокчейну і розподілений реєстр, що активно використовуються за здійснення операцій обміну валютами та криптовалютами, проведення транскордонних операцій тощо [54];

- E-commerce – впровадження та розвиток платіжних систем, зокрема BlueSnap, WePay, Dwolla, Stripe, а також спеціалізованих систем Samsung, Apple, Google) задля проведення різних платежів, переказу коштів із однієї валюти в іншу, купівлі-продажу послуг або товарів за криптовалюту [39];

- необанки – створення і розвиток банківських систем, що працюють в режимі онлайн на технологічних платформах і мають фізичних філій і відділень [11];

- технології у сфері кібербезпеки – вироблення заходів із інформаційної безпеки засобами FIN TECH – визначення потенційних ризиків на перших етапах проектування цифрових фінансових продуктів щодо стійкості до екзогенних кібератак і несанкційного доступу, імплементація необхідних інструментів для забезпечення інформаційної безпеки на етапах впровадження;

- торгівля цінними паперами – здійснення торгівлі цінними паперами через мобільні гаджети без жодних додаткових зборів і витрат, а також брокерських послуг на біржі для інвестицій у публічні корпорації та біржові інвестиційні фонди (для прикладу, мобільний додаток Robinhood) [23];

- фінансові операції за допомогою мобільних гаджетів і соціальних мереж – пропозиція фінансових послуг для конкретного клієнта на основі інформації, що розміщена таким клієнтом у соціальних мережах. Це є

результатом аналізу певної доступної інформації про особу. Сюди можна віднести і використання чат-боту для проведення платежу у соціальних мережах [23];

- позички «користувач-користувач» (P2P-кредитування) і кредитні маркетплейси – цифрові платформи, що об'єднують позичальників, недепозитних фінансових посередників та індивідуальних інвесторів. Така система уможливорює отримання кредитних коштів особами, які не мають можливості оформити позики у банку [23];

- технології машинного навчання – системні процеси, що дозволяють комп'ютерам робити припущення, які базуються на загальновідомих властивостях початкових даних і мають на меті ефективний аналіз і співставлення інформації, її класифікацію і прийняття ефективних рішень.

Рис. 1.2 Впровадження інструментів FIN TECH до сфери фінансового ринку і публічного управління на прикладі блокчейн [4, С. 46]

Крім того, технології блокчейн як провідний інструмент FIN TECH пов'язують з феноменом криптовалют і сурогатів грошей. Власне, інструменти блокового розподіленого реєстру спершу було реалізовано у системі Біткоїн, що стала колись основою застосування технології біткоїну восени 2008 р. [50]. Проте технології систем ланцюгів блоків інформації є більш універсальними і можуть бути застосовані у будь-якій інформаційній системі, які містить у собі пов'язані інформаційні блоки [46].

Сьогодні технології блокчейн мають широкий застосунок і у сфері фінансових операцій, і у публічному управлінні, де активно впроваджується міжнародними інститутами і органами влади за роботи з відповідними реєстрами і програмами державних позик (рис. 1.2).

Отже, світовий досвід розвитку FIN TECH доводить успішність впровадження технології блокчейн у криптовалютних інструментах, платіжних електронних системах, інвестиційній діяльності, веденні державного кадастру земель, верифікації юридичних і фізичних осіб, наданні послуг нотаріусів, ідентифікації осіб за біометричними даними тощо.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ FIN TECH

2.1. Порівняння нормативно-правового регулювання FIN TECH у ЄС, США та Україні: принципи та механізми

Розвиток FIN TECH суттєво вплинув на трансформаційні процеси у структурі ринку фінансових послуг. Монополія банківських установ похитнулась через конкуренцію з боку невеликих компаній із FIN TECH і стартапів, які мають високу адаптивність і гнучкість до потреб клієнтів, а також світових тенденцій розвитку економік країн світу, які сьогодні активно використовують інформаційно-інтелектуальні та цифрові технології, впроваджують цифрові технології збереження, оброблення та передачі інформації у всіх сферах життєдіяльності. Однак фінансові установи досі утримують зайняті ними раніше позиції завдяки великим фінансовим ресурсам, чого позбавлений малий і середній бізнес. Необанки ведуть боротьбу за депозити клієнтів з фізичними конкурентами. Ставка при цьому робиться на високому рівні доступності і комфорту, що спонукає традиційні фінансові установи співпрацювати з FIN TECH [43; 68].

Нині ці тенденції на ринку фінансових послуг диктують навіть великим фінансовим установам доцільність адаптації до реалій, оптимізації власних стратегій та посилення уваги до цифрової сфери бізнесу. Саме у такому ракурсі реалізуються трансформаційні процеси сучасного ринку капіталу [16].

Скорочення фінансового сектора, зокрема частки банків, і зниження довіри населення до фінансових установ сформували істотний потенціал для розвитку FIN TECH і в Україні [58]. Трансформація економічної системи України, що сьогодні відбувається, здійснюється відповідно до Стратегії сталого розвитку України до 2030 року та обумовлюється пунктами Угоди

про асоціацію між Україною та ЄС та його країнами-членами, відповідно до чого відбуваються процеси лібералізації ринків фінансових послуг і поступова імплементація чинного і майбутнього національного законодавства (зокрема і у сфері платіжних послуг) до *acquis* ЄС. Згідно ст. 133 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, «Сторони Угоди визнають важливість наближення чинного законодавства України до законодавства Європейського Союзу, яке розпочинається з дати підписання Угоди та поступово поширюватиметься на всі елементи *acquis* ЄС, зазначені у Додатку XVII до Угоди» [40].

Отже, згідно Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, до переліку фінансових послуг, що «підлягають лібералізації в Україні, віднесені послуги страхування, банківської справи та інші фінансові послуги (за винятком страхування). При цьому, сектор страхових послуг включає як самі страхові послуги, а саме: пряме страхування (зокрема спільне страхування), де об'єктом страхових відносин виступає життя та страхування інше, ніж страхування життя; перестрахування та ретроцесія, так і пов'язані зі страхуванням послуги, (страхове посередництво, зокрема брокерські операції та агентські послуги та послуги, що є допоміжними відносно страхування, зокрема консультаційна діяльність, актуарні послуги, послуги з оцінки ризику та послуги з вирішення претензій)» [40].

Традиційно «фінансові інновації включають: фінансові продукти на нових сегментах ринку; інновації як освоєння напрямів діяльності в нових сферах фінансового ринку; нові методи управління готівкою та використання нових інформаційних технологій; модифіковані послуги фінансового посередництва, що спрямовані на зниження операційних витрат і ефективніше управління фінансовими активами і зобов'язаннями; нові фінансові продукти у традиційних сегментах позичкових капіталів» [13]. Тут варто показати паралелі між інноваційними послугами банківських установ та іншими фінансовими послугами, які підлягають лібералізації відповідно до Угоди, зокрема сюди віднесено:

- «послуги з прийняття вкладів та інших коштів, що підлягають поверненню, від населення;

- послуги з кредитування всіх видів, у тому числі споживчий кредит, кредит під заставу нерухомості, факторинг та фінансування комерційних операцій;

- фінансовий лізинг;

- усі платежі і послуги з переказу грошей, зокрема кредитні, розрахункові та дебетові картки, дорожні чеки та банківські тратти;

- послуги з надання гарантій і поручительств;

- укладання угод від власного імені або від імені клієнтів на біржі, поза нею або будь-яким іншим чином стосовно інструментів грошового ринку (зокрема чеків, векселів, депозитних сертифікатів), валюти, похідних інструментів, включаючи ф'ючерси та опціони, але не обмежуючись ними, курсових та відсоткових інструментів, зокрема такі інструменти, як свопи та угоди щодо форвардної відсоткової ставки, переказних цінних паперів, інших оборотних інструментів та фінансових активів, зокрема дорогоцінних металів у зливках;

- участь у якості агента в емісії всіх типів цінних паперів, зокрема андерайтинг та розміщення (як у відкритому, так і у закритому порядку) і надання послуг, пов'язаних з такою емісією;

- посередницькі послуги на грошовому ринку;

- послуги з управління майном, зокрема готівкове або безготівкове управління, всі форми колективного управління інвестиціями, управління пенсійним фондом, послуги з довірчого зберігання, депозитарного та трастового обслуговування;

- послуги з клірингу та фінансового управління майном, в тому числі цінні папери, похідні інструменти та інші обігові інструменти;

- надання та передавання фінансової інформації, обробка фінансових даних і пов'язаного із цим програмного забезпечення;

- консультативні, посередницькі та інші допоміжні фінансові послуги з

усіх видів діяльності, перелічених вище, зокрема довідки про кредитоспроможність і аналіз кредиту, дослідження та поради з питань інвестицій та портфеля цінних паперів, поради з питань придбання та корпоративної реструктуризації і стратегії [40;19].

Доречним є наведена в Угоді термін «нова фінансова послуга», що може бути віднесений опосередковано до розуміння поняття FIN TECH та під яким необхідно розуміти послуги фінансового спрямування, тобто послуги, що пов'язані з наявними і новими фінансовими інструментами або зі способами постачання інструментів, які не надаються будь-яким постачальником фінансових послуг на території однієї зі Сторін, але які надаються на території іншої Сторони [40].

Інноваційні фінансові продукти та їх розвиток є важливими показниками суттєвих технологічних змін у тій чи іншій державі, а поступові процеси консолідації інноваційної та традиційної фінансової системи є збалансованою моделлю певних трендів, що знижує ризики радикальних фінансових інновацій, що здатні витіснити поширені бізнес-моделі та технології за створення нових ринків [26, С. 69].

Відповідно до євроінтеграційного курсу України у державі презентовано низку державних ініціатив щодо підтримки і розвитку сфери FIN TECH. Передусім у цьому контексті необхідно навести прийняття Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [36]. Стратегія «полягає у створенні ринкових стимулів, мотивацій, попиту та формування потреб щодо використання цифрових технологій, продуктів та послуг серед українських секторів промисловості, сфер життєдіяльності, бізнесу та суспільства для їх ефективності, конкурентоздатності та національного розвитку, зростання обсягів виробництва високотехнологічної продукції та добробуту населення» [4]. Створення ефективної екосистеми, що наділена зазначеними характерними елементами, буде мати реально сприятливі умови для

майбутнього активного розвитку сфери FIN TECH в Україні.

Друга визначальна державна ініціатива щодо розвитку FIN TECH в Україні – це перехід на електронний документообіг і використання електронного підпису. У цьому контексті, порівнюючи нормативну базу України і ЄС, варто зазначити, що українське регулювання збору й обробки клієнтських даних дуже подібне до законодавства ЄС у цій сфері, тобто – із вимогами GDPR – General Data Protection Regulation – Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС 2016/679 від 27.04.2016 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних (Загальний регламент про захист даних) [30].

Так, відповідно до п. 39 Регламенту [30], будь-яке опрацювання персональних даних має бути законним і правомірним. «Фізичні особи мають бути поінформовані про те, що їхні персональні дані збирають, використовують, обговорюють або іншим чином опрацьовують, а також про те, якою мірою опрацьовують чи опрацьовуватимуть персональні дані. При цьому особа, щодо якої відбувається збір, обговорення, використання або іншим чином опрацювання даних, має бути проінформована про особу контролера (за українським законодавством – розпорядник та володілець персональних даних), цілі опрацювання та про те, які саме дані щодо неї підлягають опрацюванню. Фізичні особи повинні бути обізнані про ризики, правила, гарантії та права щодо опрацювання персональних даних і про те, як реалізувати свої права у зв'язку з таким опрацюванням. При цьому, персональні дані повинні бути достатніми, відповідними та обмежуватися тим, що є необхідним для досягнення цілей, для яких їх опрацьовують. Відповідно, період, протягом якого зберігаються персональні дані, має бути скорочений до абсолютного мінімуму» [4, С. 139].

Подібні норми містяться у Законі України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р., відповідно до якого «суб'єкт персональних даних має право, зокрема, знати про джерела збирання, місцезнаходження своїх персональних даних, мету їх обробки, місцезнаходження або місце

проживання (перебування) володільця чи розпорядника персональних даних. Відповідно до ст. 6 цього Закону, склад та зміст персональних даних мають бути відповідними, адекватними та ненадмірними стосовно визначеної мети їх обробки» [29]. Щодо періоду обробки персональних даних, Законом України «Про захист персональних даних» (ст. 6) встановлено, що персональні дані підлягають обробці не довше, ніж це є необхідним для законних цілей, у яких вони збирались або надалі оброблялися.

Відповідно до Регламенту, персональні дані необхідно опрацьовувати на підставі згоди відповідного суб'єкта даних або на іншій законній підставі, що встановлені Законом, або Регламентом, або в іншому нормативно-правовому акті ЄС або держави-члена [30]. Відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» (ст. 6), «обробка персональних даних здійснюється для конкретних і законних цілей, визначених за згодою суб'єкта персональних даних, або у випадках, передбачених законами України, у порядку, встановленому законодавством обробки» [29].

Порівнюючи регулювання сфери FIN TECH у ЄС, США і Україні, варто зазначити, що нормативно-правове регулювання цієї сфери в Україні ближче до концепції нормативно-правового регулювання ЄС, ніж до США, зокрема і в частині електронного підпису. Так, у США у більшості штатів легітимним є Закон про електронний підпис у глобальній та національній торгівлі. Але з урахуванням американської дворівневої правової системи, у деяких штатах діють свої норми щодо цього, тут можуть передбачатись додаткові винятки і обмеження. У цілому норми щодо електронного підпису у США, з одного боку, і в ЄС та Україні, – з іншого, істотно різняться, адже у праві США меншу увагу приділено регулюванню вимог до особистості того хто підписує, і питанню, що пов'язане з використанням електронних підписів, збереженням і поданням записів. Отже, законодавство США щодо електронного підпису в цілому є лояльніше та ліберальніше, порівняно з ЄС та Україною.

Головний регулятор сфери FIN TECH в Україні – це Національний банк України. «Враховуючи сучасні тенденції на фінансовому ринку та

міжнародну практику здійснення розрахунків із використанням електронних платіжних засобів (платіжних карток), у першу чергу – Директиву ЄС 2015/2366 Європейського Парламенту та Ради від 25.11.2015 р. про платіжні послуги на внутрішньому ринку (PSD2), регулятор удосконалив порядок здійснення банками емісії електронних платіжних засобів (платіжних карток) та операцій з їхнім використанням. З цією метою Постановою Правління НБУ від 29.11.2019 р. № 142 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» було внесено зміни до Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням, затвердженого постановою Правління НБУ від 05.11.2014 р. № 705» [4, С. 141].

Таким чином, НБУ було внесено зміни до нормативно-правового регулювання таких положень:

- «порядок використання користувачем платіжного застосунку;
- діяльність інформаційно-технічного посередника;
- право фізичної особи, яка здійснює незалежну професійну діяльність, використовувати корпоративну платіжну картку;
- право емітувати до рахунку, відкритого на ім'я фізичної особи, визнаної судом недієздатною, електронний платіжний засіб на ім'я законного представника (опікуна) цієї фізичної особи;
- право банку передавати користувачу платіжну картку через свого агента, якому надано право здійснювати ідентифікацію/верифікацію клієнтів;
- обов'язок банку передбачати порядок видачі/передачі електронного платіжного засобу користувачу в договорі з клієнтом;
- вимоги щодо права довіреною особою клієнта отримувати платіжну картку, але без права користуватись нею та обов'язку постачальника платіжних послуг інформувати користувачів про вартість своїх послуг до початку ініціювання переказу [24, 4, С. 142].

НБУ було також введено нові правові дефініції у сфері FIN TECH,

зокрема:

- «Інформаційно-технічний посередник – оператор послуг платіжної інфраструктури, який надає інформаційні та технологічні послуги щодо переказу коштів та відомості щодо якого внесені Національним банком до Реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури» [31]. Аналіз законодавства ЄС у сфері FIN TECH дозволяє провести певну паралель з визначенням, що надане НБУ, і визначенням суб'єктів надання фінансових послуг Директивою PSD2 – постачальники послуг щодо ініціації платежів (Payment Initiation Service Provider) і постачальники послуг із агрегації фінансової інформації (Account Information Service Providers).

- «Платіжний додаток – програмний засіб, розміщений в апаратно- програмному середовищі електронного платіжного засобу (магнітна смуга, чип контактний/безконтактний), за допомогою якого здійснюються платіжні та інші операції, передбачені договором. Платіжний застосунок – програмне забезпечення, встановлене в технічному/мобільному пристрої, яке дає змогу держателю ініціювати платіжні або інші операції із використанням електронного платіжного засобу» [31].

Відповідно до нововведення розширено перелік внутрішньобанківських правил в залежності від особливостей діяльності фінансової установи. Наразі, крім порядку діяльності банків у зв'язку з емісією електронних платіжних інструментів і еквайрингу, порядку здійснення платіжних операцій, встановлення курсу купівлі-продажу та обміну іноземної валюти за здійснення операцій із використанням електронних платіжних засобів тощо, вони мають містити і порядок передавання держателю/представнику держателя електронного платіжного засобу юридичними особами, фізичними особами-підприємцями та фізичними особами, яким банківською установою надано право здійснювати ідентифікацію та верифікацію клієнтів банку - фізичних осіб (агентів), та порядок здійснення контролю за дотриманням агентами цього порядку.

Ще одна загальна тенденція у правовому регулюванні сфери FIN TECH в Україні та ЄС – це AML-регулювання (регулювання питань щодо запобігання використанню фінансового сектору задля відмивання коштів та фінансування тероризму) [63]. Відповідні норми з'явилися і в згадані вище Постанові НБУ «Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів», де прописано вимоги до банків щодо ідентифікації і верифікації клієнтів, які відкривають рахунки в цьому банку, користувачів, які здійснюють операції за рахунком з електронним платіжним засобом і представників користувача, які за довіреністю одержують електронний платіжний засіб. При цьому американське законодавство має подібні правові норми.

На окрему увагу заслуговує державна ініціатива щодо впровадження універсальних цифрових ідентифікаторів Bank ID і Mobile ID, що також проваджується за загальноєвропейськими тенденціями розвитку фінансового сектору і відповідає доцільності забезпечення дієвого банківського нагляду, який вимагає аналізу цілісного комплексу інформації об'єктів нагляду [10, С. 137].

Отже, проведений аналіз підходів щодо нормативно-правового регулювання сфери FIN TECH в Україні, ЄС і США виявив подібність та розбіжності у застосовуваних нормативно-правових підходах цих країн. Україна наслідує загальноєвропейські тренди впровадження зони відкритого банкінгу у платіжних системах і приводить свою нормативну базу у відповідність до директив ЄС. Відповідно, для нашої країни найбільш наближеною є модель саме ЄС, відповідно до якої і розвивається національна правова система, особливо у напрямі регулювання FIN TECH. При цьому варто зазначити, що з урахуванням всієї багатогранності поняття FIN TECH, сліпе копіювання норм права ЄС буде зовсім недостатнім для регламентування усіх сфер впровадження FIN TECH в Україні. Одна із типових особливостей держави з континентальною системою права – це детальне регулювання різних сфер фінансових відносин. Це є об'єктивною реальністю в Україні, тож за впровадження нормативно-правового

регулювання сфери FIN TECH доцільно врахувати певні регуляторні перепони. Надто ліберальний підхід може показати негативні прояви розвитку фінансового шахрайства через створення фінансових пірамід та інших об'єктів. З іншого боку, регулювання надміру спричинить уповільнення розвитку фінансових інновацій. Отже, необхідно підтримувати розумний баланс у процесі нормотворчості і правозастосування зважаючи на національний менталітет та інші особливості.

2.2. Показники і тенденції розвитку світового ринку FIN TECH

FIN TECH є сферою, яка охоплює компанії, що займаються поєднанням технологій та інновацій для забезпечення платіжних розрахунків та

інклюзивних сервісів для кінцевих споживачів фінансових послуг. Глобальний FIN TECH активно розвивається через наслідки світової фінансової кризи з 2008 року (рис. 2.1).

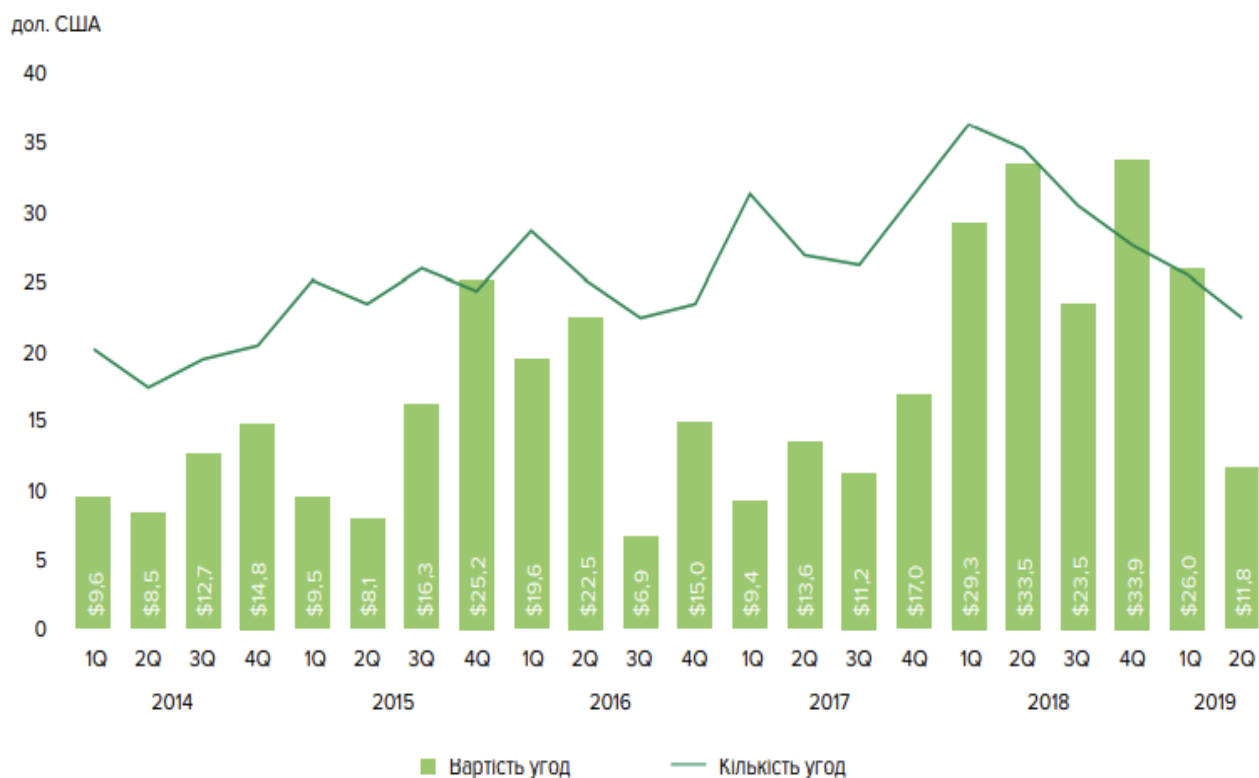
Рис. 2.5. Передумови, що вплинули на розвиток фінансових технологій та інновацій після світової кризи 2008 року [3, С. 46]

Так, наприклад за даними дослідження CB INSIGHTS: Global fintech report Q32020 [69], у світі нараховується 62 FIN TECH компанії з венчурним капіталом загальною вартістю 224,5 млрд дол. США. Розвиток глобального ринку FIN TECH мав відповідну динаміку. Так, найвищу інвестиційну активність було відзначено у 2018 р. (понад 120 млрд дол. США) завдяки мегаугодам – 14 млрд дол. США становили інвестиції до китайського гіганту Ant Financial та угода з купівлі компанії Worldpay компанією Vantiv за 12,9 млрд. дол. США.

Як зазначено у Стратегії розвитку фінтеху в Україні до 2025 року, «у першому півріччі 2019 р. такої мегаактивності інвесторів, як у 2018 р., не спостерігалось. Глобальні інвестиції у FIN TECH-компанії сягнули \$37,9 млрд (962 інвестиційні угоди), що вже перевищує показник усього 2017 р. Падіння певною мірою пояснюється циклом ажіотажу довкола FIN TECH (перехід на стабільніший етап розвитку в межах стабільного регуляторного поля) та відсутністю мегаугод» [25].

Великий вплив на розвиток FIN TECH спричинила і світова пандемія COVID-19 (рис. 2.2. і табл. 2.1).

Рис. 2.1. Загальна інвестиційна активність у FIN TECH у 2014–2019 рр. [59]

Таблиця 2.1

Вплив світової пандемії на зростання FIN TECH

У світі	В Європі	Україна
Обсяг цифрових платежів у 2019 році становив 4.1 трлн дол. США, у 2020 р. прогнозується у 4.8 трлн дол. США, у 2023 р. – 6.7 трлн дол. США	Ринок цифрових платежів сягне рекордного обсягу у 802 млрд дол. США у 2020 р. та становитиме 9.9%-ве зростання у порівнянні з попереднім роком. За прогнозами до 2023 р. ринок сягне позначки 1 трлн дол. США Обсяг цифрових платежів у 2019 р. становив 4.1 трлн дол. США, у 2020 р. прогнозується у 4.8 трлн дол. США, у 2023 р. – 6.7 трлн дол. США	Загальна кількість безготівкових операцій та операцій з отримання готівки з використанням платіжних українських карток у I кв. 2020 р. становила 1385.3 млн шт., а їх сума – 920.5 млрд грн. У порівнянні з аналогічним періодом 2019 р. кількість операцій зросла на 24.5%, а сума – на 15.6%
Чатботи допоможуть заощаджити банкам 7.3 млрд дол. США до 2023 р.	За 2016-2019 рр. кількість онлайн-платежів в Європі зросла на 30%. За прогнозами аналітиків у 2020 р. за допомогою електронної комерції буде здійснено до 90% трансакцій, а користувачів онлайн-сервісів буде близько 705 млн осіб	За I кв. 2020 р. переважали безготівкові операції – 1183.2 млн шт. (85.4% усіх операцій), а сума – 503 млрд грн 54.6%, за період попереднього року показник становив 49.7%
Загальні активи компаній, що займаються цифровим управлінням капіталом у галузі ритейлу, за прогнозами, досягнуть 600 млрд дол. США до 2022 р.	Спровоковане пандемією COVID-19 дистанціювання та самоізоляція призвели до зростання на 72% щотижня використання в Європі застосунків фінтеху	За даними АТ «ПриватБанк» за перші 4 тижні карантину в Україні кількість щоденних операцій зі зняття готівки з карт у касах банку знизилася в 4.5 рази (з 137 до 31 тис. операцій на день). Також українці вдвічі рідше стали знімати готівку в банкоматах Прива Банку – кількість таких операцій знизилася, якщо порівнювати з початком березня, з 2.7 млн до 1.3 млн операцій на добу

Джерело. Складено на основі [25]

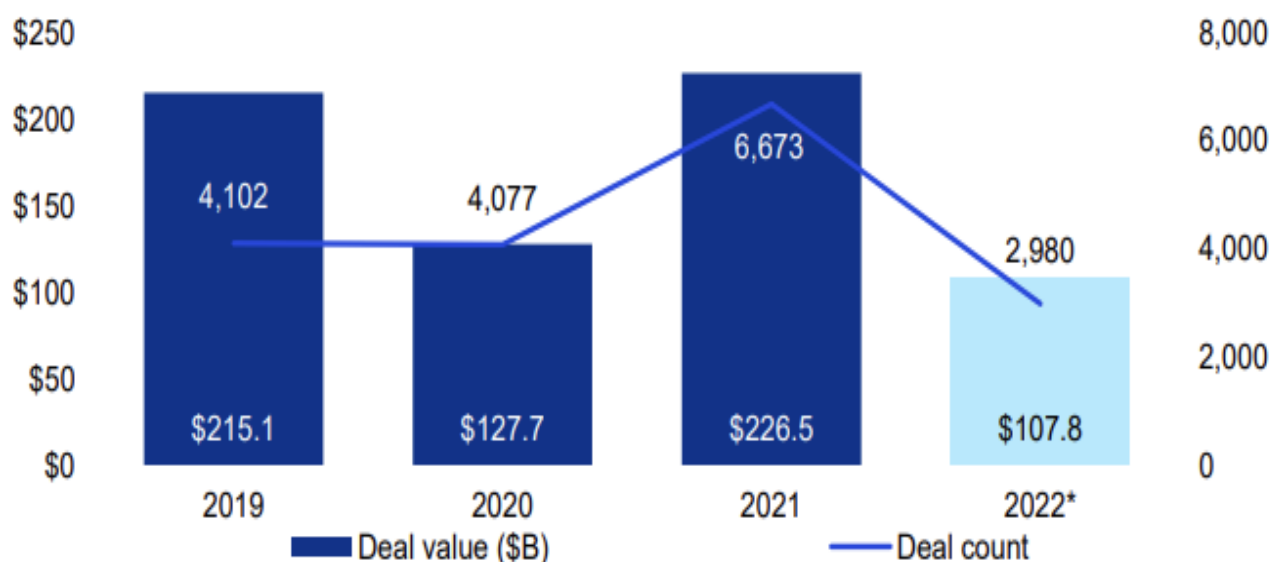

Рис. 2.2. Загальна інвестиційна активність у FIN TECH у 2019–2022 рр. [60]

У періоді 2019 – 2022п рр. спостерігається активізація сфери FIN TECH, проте показники 2022 р. дещо знижені через події, спричинені військовою агресією в Україні.

Щодо тенденцій розвитку і популяризації ринку FIN TECH ринку у 2021 року, то тут варто використати дослідження CB Insights «State Of Fintech 21 Preview: Investment Trends to Watch» [69], яке розкриває основні напрями інвестування FIN TECH (табл. 2.2).

Сфера FIN TECH є найпривабливішим ринком для венчурних інвестицій і зберігає імідж новітньої індустрії із високим потенціалом, зокрема за відкритого банкінгу. За даними глобальних досліджень, найпривабливішими фінансовими ринками для інвестування є розвинуті ринки, переважно США, Німеччини і Великобританії. При цьому більшість інвесторів обирають бізнес, що вже має великий масштаб або потенціал його досягти і перетворитись у динамічні бізнеси. Така концентрація інвестицій та інтерес різних груп інвесторів ймовірно буде зберігатись і у наступні роки, як прогнозують аналітики в KPMG The Pulse of Fintech 2022 [60].

Таблиця 2.2

**Основні тенденції розвитку і популяризації глобального FIN TECH ринку
у 2021 році [6, С. 35– 36]**

Основні напрями інвестування у FIN TECH	Характеристика напрямів розвитку FIN TECH ринку у світі
Збільшення обсягу залучених інвестицій	Обсяг інвестованих у FIN TECH коштів за перші два місяці 2021 р. перевищив 13,4 млрд дол. Передбачається, що світовий обсяг інвестицій у FIN TECH у першому кварталі 2021 р. зросте на 39 % у порівнянні з попереднім кварталом, і таке збільшення прогнозується, навіть не враховуючи суми екстрено залучених інвестицій трейдинговою онлайн-платформою Robinhood у розмірі 2,4 млрд дол. на додаток до залученого ними раніше 1 млрд дол. При цьому 13,4 млрд дол. (24 % зростання в порівнянні з попереднім кварталом) — це вже найвищий показник залучених за квартал інвестицій у світовий FinTech, починаючи з другого кварталу 2018 р., коли тільки FIN TECH — гігант Ant Group залучив 14 млрд дол. Також варто зазначити, що, згідно з даними на кінець лютого, частка угод із seed money і ангельським інвестиціям продовжує зменшуватися в першому кварталі 2021 р.
Географія інвестування у FinTech-проекти	У першому кварталі 2021 р. бум фінансування стосується всіх трьох головних регіонів FIN TECH — Північна Америка, Європа й Азія. Обсяг реалізованих інвестицій в Азії перевищив усі рівні з другого кварталу 2020 р., становивши 2,6 млрд дол. Цей показник в Європі вже зараз на рекордному рівні — 2,9 млрд дол. Північна Америка також не відстає і продемонструвала найвищий рівень квартального фінансування FIN TECH-компаній — 7,2 млрд дол. — завдяки залученим інвестиціям компанією Robinhood. Показники враховують дані лише перших двох місяців. Інші ринки, що включають країни Африки, Південної Америки та Австралії, у цьому кварталі поки що не відзначалися значними потоками венчурних інвестицій — обсяг інвестицій становив 651 млн дол.
Мега-раунди — найпривабливіший напрям фінансування в першому кварталі 2021 року	За перші два місяці 2021 р. мега-раунди установили нові рекордні показники і за кількістю угод, і за обсягом залучених інвестицій. Так, кількість мега-раундів на кінець лютого становила 33 угоди, 15 з яких припали на США, 5 на Великобританію, по 3 на Китай та Індію, 1 на Бразилію і решта на кілька інших країн. За січень — лютий 2021 р. обсяг фінансування мега-раундів становив 71 % загального обсягу інвестицій у світовий FIN TECH, а кількість угод від 100 млн дол. досягла рекордних 8 % від загальної кількості угод за ці два місяці.

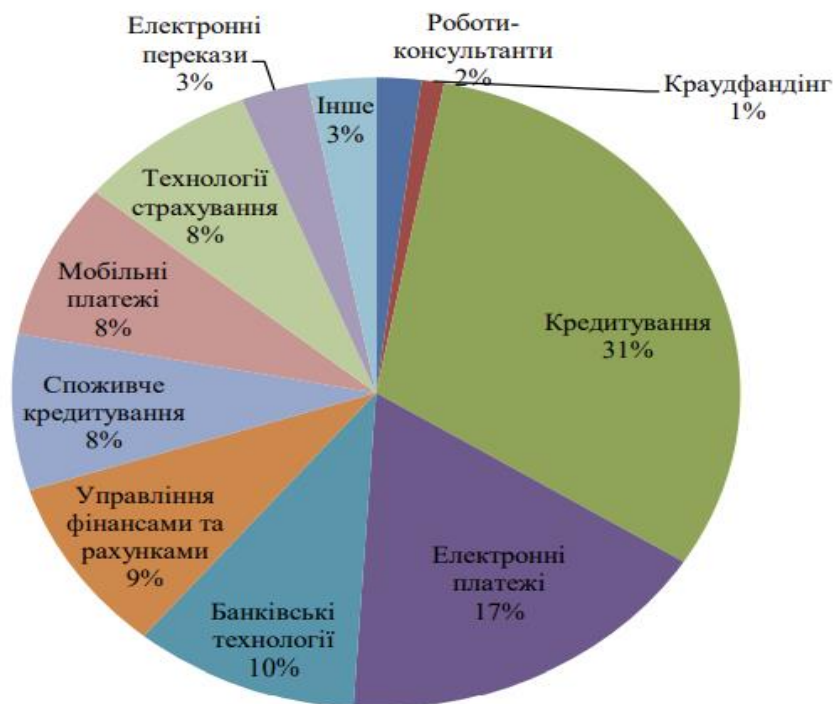

Рис. 2.3. Напрями глобальних інвестицій до сфери FIN TECH у 2021 р.
[4]

Іншим аспектом активного розвитку сектору FIN TECH є його інвестиційна привабливість як прогресивної і перспективної сфери економіки. Так, відповідно до Global State of FinTech PWC 2021 [71], найбільш популярна інвестиційна сфера FIN TECH представлена електронними платежами, кредитуванням і банківськими технологіями. Інші глобальні тренди представлено інвестуванням у грошові перекази, мобільні фінансові послуги, управління фінансами і рахунками, страхові технології, роботи-консультанти, краудфандінг, блокчейн і криптовалюти [42] (рис. 2.3). Основні тренди розвитку світового ринку FIN TECH наведено на рис. 2.4, а тренди у 2021 – 2023 рр. (прогноз) наведено у додатку А (табл. А.1).

Вартість сукупних інвестицій у компанії FIN TECH зростає у середньому на 76 % щороку [66; 67], що доводить перспективи залучення капіталу й

Рис. 2.4. Основні тренди розвитку світового ринку FIN TECH [6; 38]

За дослідженнями Г. Бухаріна, «як свідчить досвід зарубіжних країн, зокрема Китаю та Кенії, чинник створення системи розвинених інформаційно-телекомунікаційних технологій забезпечив попит на послуги FIN TECH-індустрії. Натомість, в Індії попит на продукти FIN TECH стрімко виріс у зв'язку із впровадженням системи біометричних показників в інфраструктурі цифрової ідентифікації. Інші країни, наприклад Танзанія та Мексика, в яких система цифрової ідентифікації знаходиться на стадії зародження та тільки починає розвиватися, з метою забезпечення можливості віддаленого відкриття рахунків та спрощення умов ідентифікації користувачів, впровадили багаторівневу процедуру ідентифікації та встановлення особи контрагента, що передуює фінансовій операції KYC (Know Your Customer), за ініціатииви FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) – Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей» [70;4, С. 49].

Обов'язкова передумова розвитку сфери FIN TECH та невід'ємна компонента її екосистеми – це сприятливе інституційне середовище. У

зв'язку з активним впровадженням FIN TECH в економічних системах різних країн світу і створенням необхідної правової бази у понятійно-категоріальному апараті FIN TECH з'явилась дефініція «регуляторна пісочниця», яка набула нині широкого застосування як поняття регуляторного тестового і нормативно-правового простору стимулювання розвитку FIN TECH у державі. Першими такий досвід провадили Великобританія, Сінгапур і Гонконг.

Сьогодні статус «регуляторної пісочниці» отримали країни з різних регіонів світу (табл. 2.3):

Таблиця 2.3

**Географія регуляторного тестового правового простору для розвитку
FIN TECH [4, С. 50]**

Країна	Статус тестового правового простору		
	Діє FIN TECH-хаб – платформа для реалізації та просування перспективних FIN TECH-проектів	Створена та діє «регуляторна пісочниця»	Заявлені офіційні наміри щодо створення тестового середовища
Великобританія	✓	✓	✓
Сінгапур	✓	✓	✓
Австралія	✓	✓	✓
Канада	-	✓	✓
Нідерланди	-	✓	✓
Данія	-	✓	✓
Індія	-	✓	✓
Бахрейн	-	✓	✓
ОАЕ (Абу-Дабі)	-	✓	✓
Гонконг	-	✓	✓
Малайзія	-	✓	✓
Бруней	-	✓	✓
США	-	-	✓
Російська Федерація	-	-	✓
Швейцарія	-	-	✓
Норвегія	-	-	✓
Японія	-	-	✓
Тайвань	-	-	✓
Індонезія	-	-	✓
ОАЕ (Дубай)	-	-	✓

Аналіз практики тестового середовища для перспективного розвитку FIN TECH у досліджуваних країнах дає змогу визначити обов'язкові вимоги до успішного впровадження програми розвитку інноваційної фінансової індустрії – відповідне нормативно-правове поле, що має стимулювати впровадження чітких правил гри для ведення бізнесу у сфері інновацій, сприятливі умови для оподаткування, інвестиційної діяльності та ліцензування, забезпечення захисту прав учасників правовідносин у сфері FIN TECH.

Питання інвестиційної діяльності є найактуальнішим у процесі комерціалізації стартапу на перспективу. Отже, як необхідний чинник розвитку сфери FIN TECH виступає вільний доступ до інвестиційного капіталу. Нині в Україні це є недостатньо розвинутим, не зважаючи на існуючий запит і суттєвий інтелектуальний потенціал, який гарно зарекомендував себе на світових інноваційних платформах із реалізації певних проектів. При цьому такі країни, як Великобританія, Китай, Сінгапур та Індія нині є визнаними світовими лідерами щодо підтримання інвестування інноваційних підприємств, зокрема й FIN TECH. У цих країнах зосереджено істотну частку міжнародного капіталу і сконцентровано велику кількість потужних фінансових корпорацій. Окрім цього, у названих країнах діє ефективна судова система і наявна відповідна судова практика щодо захисту прав акціонерів та інвесторів.

Необхідно зазначити, що географія інвестування у галузь FIN TECH суттєво змінювалася на протязі останніх років – від США у 2014-2015 рр. до країн Азії та Великобританії 2018-2020 рр. (табл. 1.3):

Таблиця 2.4

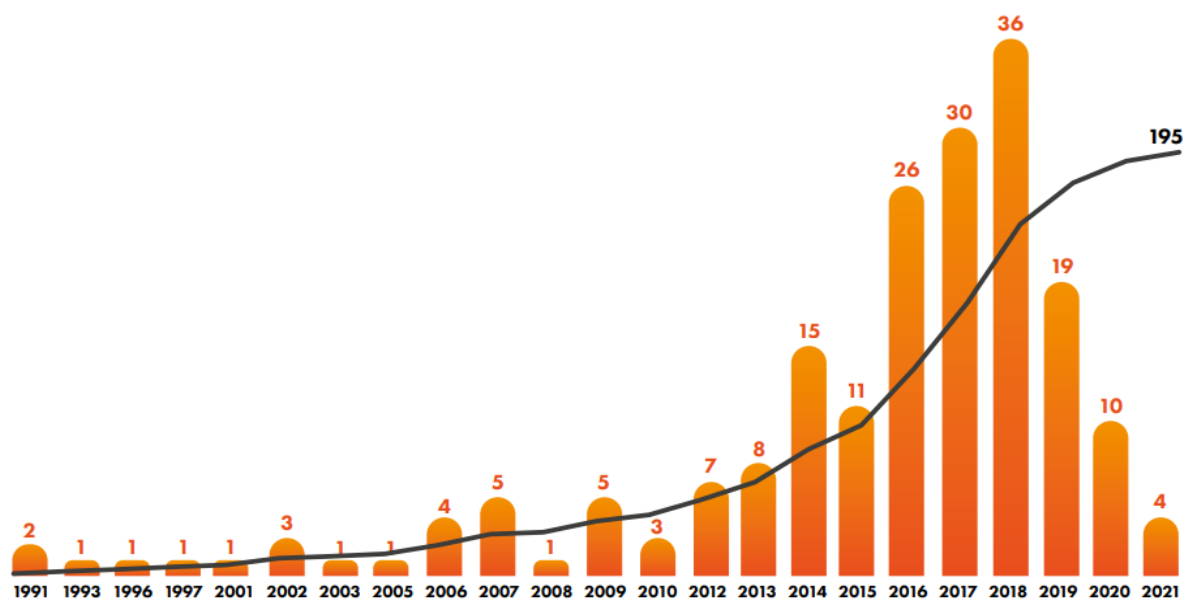
Географія інвестування у сферу FIN TECH 2014-2021 рр., млрд. дол. США

[4]

Регіон	Період				
	2014 р.	2016 р.	2018 р.	2020 р.	2021 р. (перше півріччя)
США	20,6	39,8	24,2	16,7	14,3
Великобританія	5,7	6,9	0,9	4,4	16,6

Європа (за винятком Великобританії)	12,5	6,7	4,6	6,4	9,8
Азія	4,4	9,6	11,7	5,5	16,6
Всього:	42,3	62,3	43,2	38,2	57,7

Як і в інших державах, в Україні бурхливий розвиток FIN TECH розпочався після світової фінансової кризи 2007-2008 рр. Огляд українського FIN TECH-ринку наведено на рис. Б.1 і Б.2. додатку Б. Поштовхом для цього ринку стали активні продажі смартфонів, мобільний банкінг тощо. У результаті ж подій 2014-2015 рр. FIN TECH в Україні лише розвинувся і залучив нові інноваційні інвестиції. Наразі український FINTECH порівняно з іншими

країнами знаходиться лише на первісному етапі розвитку (рис. 2.5).

Рис. 2.5. FINTECH-компанії за роком заснування [15]

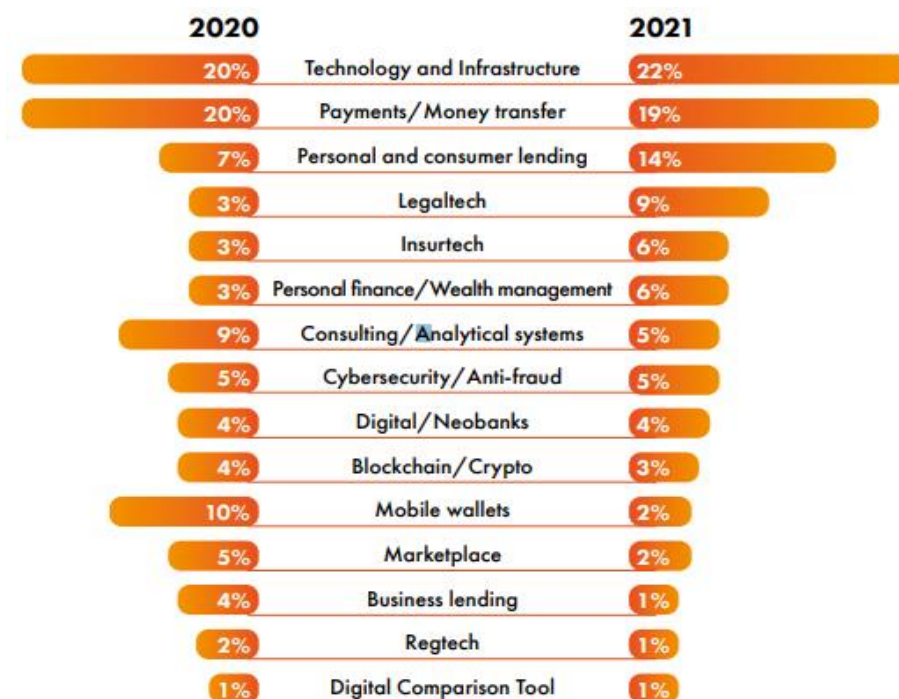
«Вже другий рік поспіль лідером за сферою діяльності українських стартапів є технологічна інфраструктура, тобто безпосереднім продуктом є створення IT-рішень для фінансових компаній та банків. Надавачі цього виду послуг складають 22 % від опитаних компаній. У 2020 році їхня частка становила 20 %. Загалом 23% компаній, створених у 2020–2021 роки відносять себе до галузі Technology and Infrastructure. Частково таку популярність серед бізнесу саме цієї галузі можна пояснити другим роком пандемії, яка змушує

переходити бізнеси в онлайн і створює попит на продуктивні компанії, які могли б забезпечити легкість ведення підприємницької діяльності у цифровому просторі.

Друге місце також залишається незмінним – платіжні сервіси та перекази, що становлять 19 % ринку. Люди все частіше користуються безготівковими платежами. Згідно зі статистикою НБУ 9 з 10 операцій є безготівковими. А покупки в Інтернеті становили близько 25 % від усіх безготівкових операцій у першому півріччі 2021 р. Тому очікується, що дана сфера буде залишатись в топі й надалі.

Компанії, що займаються споживчим кредитуванням займають 14 % ринку, у той час як в 2020 р. – лише 7 %. Швидкість онлайн-кредитів, можливість оформлення позики 24/7 та нижчі, ніж у банків вимоги до скорингу, роблять швидкі кредити популярними серед населення. Попит штовхає пропозицію і посилює конкуренцію серед компаній-представників сегменту.

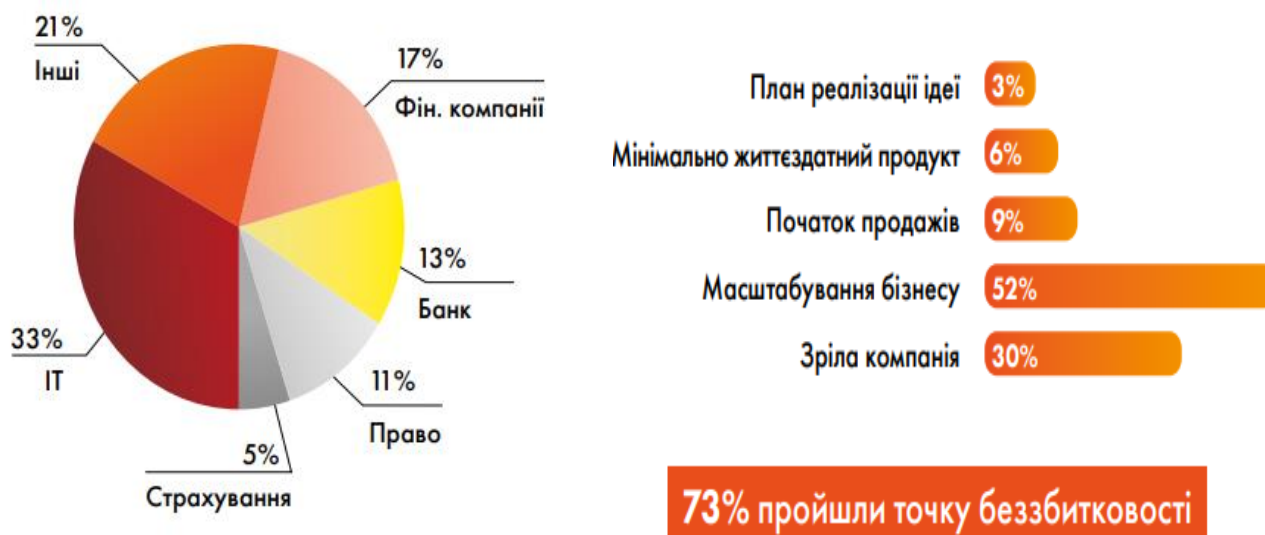
Найменш розвиненими нішами залишаються краудфандинг та сервіси з порівняння фінансових послуг. Свої позиції погіршили сфери кредитування

бізнесу та блокчейн, а покращили – сфери права та страхування» [15] (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Розподіл стартапів за сферами діяльності у 2020 – 2021 рр. [8]

«Серед засновників FIN TECH компаній переважають ІТ спеціалісти, вони

складають 33 %. На відміну від минулорічних показників вибірка стала більш варіативною. Збільшилась вага представників фінансових компаній до 17% на противагу 6% у 2020 році, зросла кількість засновників з юридичної та страхової сфер» [15] (рис. 2.7).

Рис. 2.7. Сфери діяльності засновників та стадії розвитку Fintech-компаній у 2021 році [15]

«За 2021 рік збільшилась частка компаній, що знаходяться на стадії масштабування. Якщо у 2020 році зростання бізнесу констатували 43 % опитаних, наразі їхній обсяг зріс до 52 %. Ця стадія залишається лідером серед відповідей протягом вже трьох років. Відсоток зрілих компаній на 3 % вищий за 2020 рік» [15] (рис. 2.7).

«Засновники здебільшого фінансують створення фінтех-компаній з власних коштів. Таку відповідь надали 65 % респондентів. Гроші приватних інвесторів залучили 18 % опитаних, при цьому янгольські інвестиції як джерело капіталу вказали лише 2 % фінтехів. У той час у попередні роки частка ангельських інвестицій становила від 6 % до 9 %. Венчурні фонди також

зменшили свою вагу з 5 % у 2020 році до 3 % в 2021 році. Це може бути пов'язано з тим, що за даними The CB Insights інвестори зосередилися в основному на угодах на пізніх стадіях залучення інвестицій в рамках їх існуючих портфелів, обираючи середньо- та низькоризикові активи» [15] (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Плани залучення та джерела фінансування FINTECH-компаній у 2021 році [15]

«32 % фінтех-компаній отримують прибуток за рахунок транзакційних комісій, тобто є провайдером товарів або послуг, однак не їхнім розробником. 24 % компаній є продуктовими та отримують кошти з реалізації власних товарів та послуг. 16 % фінтех-компаній розробляють власне програмне забезпечення та отримують прибуток від продажу ліцензій та надання послуг з підтримки системи» [15] (рис. 2.9).

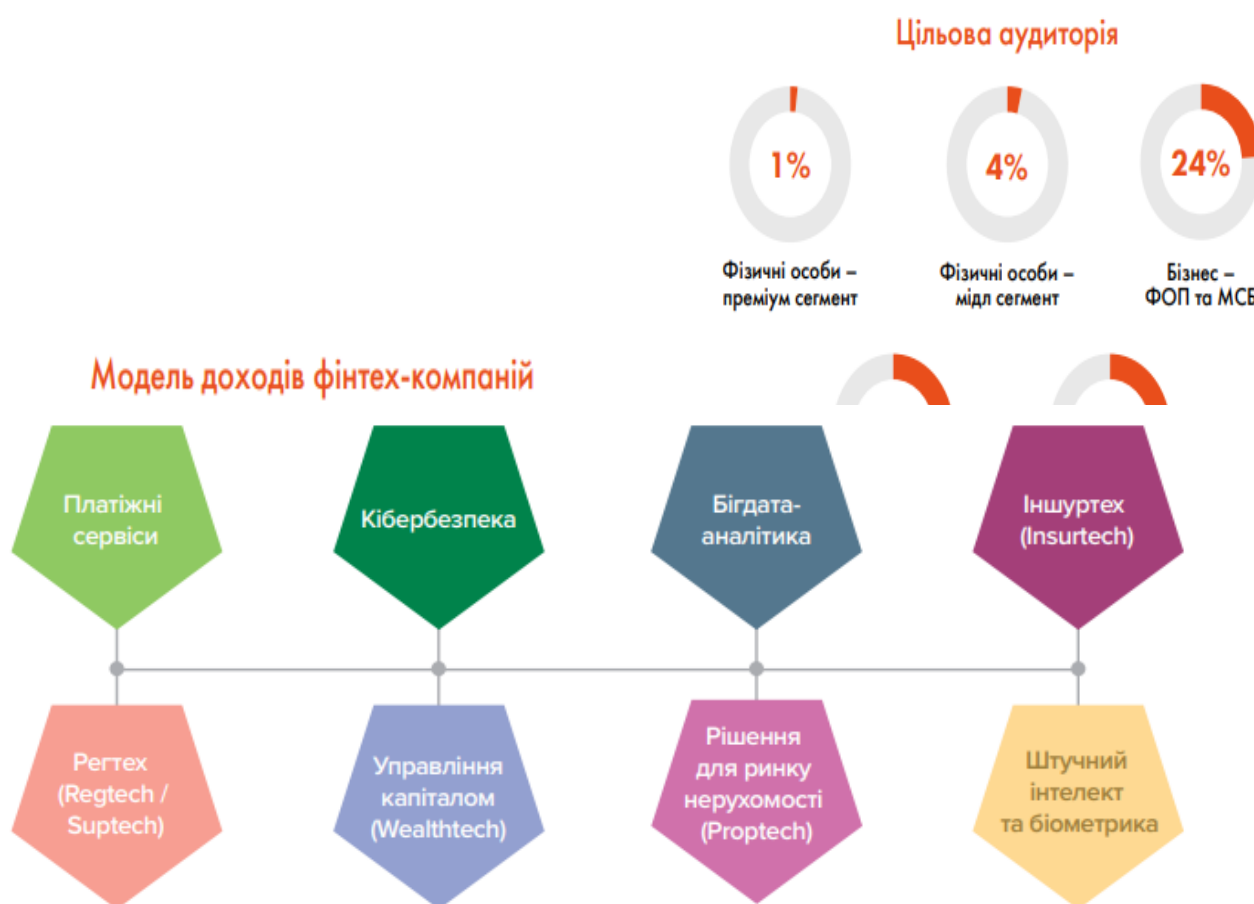
Рис. 2.9. Модель доходів FINTECH-компаній і їх цільова аудиторія у 2021 році [15]

Щодо найперспективніших ніш FIN TECH для інвестиційної діяльності в Україні, то вони наведені на рис. 2.10.

Рис. 2.10. Найперспективніші ніші FINTECH для інвестування [37]

На ринку капіталу в Україні у 2021 році з'явилися 2 нові необанки – Neobank та Банк Власний рахунок, а також вийшов з бети IZIBANK. Порівняння необанків наведено на рис. Г.1 додатку Г.

Як підсумок, у додатку Д наведено FIN TECH-стартапи, що одержали

грантове фінансування від Українського фонду стартапів у 2021 році, а у додатку Е – карта української екосистеми 2021.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ FINTECH ТА ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Одним з найважливіших факторів розвитку сфери FIN TECH, є, безумовно, інтелектуальний капітал і формування кваліфікованої команди учасників FIN TECH-проекту й інших учасників, які будуть забезпечувати допоміжні аспекти реалізації FIN TECH-продуктів. Адже важливим чинником реалізації будь-яких інноваційних проєктів є їх юридичне і бухгалтерське супроводження, консультації щодо реалізації і комерціалізації проєктів, забезпечення постачання, логістичного управління, управління різними проєктами тощо. З цією метою доцільним є впроваджування відповідних ініціатив зі створення акселераторів, бізнес-інкубаторів, технологічних парків, що сприятиме динамічному розвитку сфери FIN TECH.

Отже, можна виокремити такі чинники розвитку FIN TECH, зокрема:

- «сприятливе нормативно-правове і регуляторне середовище;
- створення інфраструктури для стимулювання динамічного розвитку;
- забезпечення доступу до інвестицій та реалізації стартапів;
- наявність відповідного інтелектуального потенціалу» [4, С. 52].

Аналіз еволюційного становлення FIN TECH дозволяє зробити висновок, що FIN TECH протягом всього свого існування був і у перспективному майбутньому буде продовжувати набирати все більш динамічнішого розвитку за збереження статусу стійкого тренду економічної глобалізації, що даватиме суттєвий соціально-економічний ефект і створюватиме новітні можливості для вироблення новітніх моделей взаємодії між учасниками фінансового ринку.

Сьогодні FIN TECH є практично незаповненою сферою на ринку капіталу України, зважаючи на високу вартість банківських послуг більшості населення та труднощі в обслуговуванні малих і середніх підприємств. Зазначене, а також стрімкий розвиток електронної комерції, пояснює

надзвичайну інвестиційну привабливість FIN TECH-сфери в країні [5, С. 15-16].

Як обґрунтування важливості якісного регуляторного впливу на світову сферу FIN TЕС необхідно визначити поняття екосистеми FIN TЕСН.

«Екосистема FIN TЕСН – це функціональна сукупність складових FIN TЕСН-сфери, а також мікро- та мікроелементів середовища, що її оточують та впливають на її існування та розвиток. Таким чином, екосистема FIN TЕСН поєднує в собі елементи інфраструктури, сприятливе правове та регуляторне середовище, доступ до інвестицій, безпосередньо FIN TЕСН-проекти та стартапи, кадровий зріз (спеціалісти та експерти зі спеціальних питань юриспруденції, бухгалтерії, оподаткування, програмування, проектної діяльності та управління проектами), суб'єкти фінансового ринку та їх асоціації, різноманітні стейкхолдери: партнери, постачальники, інвестори та інші афілійовані особи» [4, С. 48].

Як зазначають Т. Калашнікова і С. Самохіна, «розвиток фінансових технологій забезпечується наявністю відповідного попиту на нові фінансові продукти, які краще задовольняють потреби споживачів» [14, С. 204]. Наразі до факторів розвитку FIN TЕСН можна віднести: технології із розвитком швидше потреб фінансового ринку; наявність базових відмінностей між підливними і підтримуючими технологіями, зміни у конкурентоспроможності різноманітних технологічних укладів.

Неможливо переоцінювати важливість формування сприятливого інфраструктурного потенціалу задля динамічного розвитку інноваційних видів економічної діяльності, зокрема і FIN TЕСН. У цьому випадку дуже важливим чинником є створення систем ефективних інформаційних та телекомунікаційних технологій задля залучення великої кількості користувачів цифрових фінансових продуктів і послуг.

Фінансовий ринок зазнав кардинальних зрушень останнім десятиріччям. За останні роки він трансформувався із моделі з традиційним бізнесом фінансових установ до екосистем грошово-кредитного і фондового ринку. Сьогодні

трансформаційні процеси продиктовані і новітніми викликами, що активізують бурхливий розвиток різних цифрових послуг і формують споживчий попит на фінансові сервіси та інструменти у сфері фінансового ринку. Сильні і слабкі сторони FIN TECH в Україні наведені на рис. 3.1. Вони визначають перспективи подальшого розвитку і фінансового ринку, і ринку фінансових

Сильні сторони українського ринку фінтеху	Слабкі сторони українського ринку фінтеху
Попит, що постійно зростає, на конкурентні фінтех-сервіси та продукти в умовах пандемії	Немає сталої фінтех-екосистеми
Значний відсоток підприємців – МСП у країні	Обмежена кількість діджитал-спеціалістів фінринку
Вдале географічне розташування України	Низький відсоток фінансово-обізнаного населення
Проактивна роль центробанку в розвитку інновацій	Низька представленість глобальних фінтех-брендів на українському ринку
Розвинений ІТ-сектор	Експортоорієнтований інноваційний сектор
Адаптація національного законодавства до стандартів ЄС (зокрема PSD2, GDPR)	Недостатнє покриття країни широкосмуговим доступом до Інтернету заважає фінінклюзії, особливо в регіонах
Намір уряду за 2 роки забезпечити Україну високошвидкісним мобільним покриттям	Великий відсоток "сірої" економіки в секторі МСП
Україна входить до переліку країн-лідерів за розвитком певних ніш фінтеху (платіжні сервіси, онлайн-кредитування, віртуальні активи)	Негнучке регулювання у певних сферах
Запровадження методів віддаленої ідентифікації та аутентифікації	У Національного банку немає мандата щодо підтримання розвитку інноваційних проєктів
	Низька інвестиційна привабливість для зовнішніх інвесторів та вплив капіталу в умовах пандемії через рецесію

послуг, а також вироблення стратегічних завдань їх подальшого розвитку.

Рис. 3.1. Сильні та слабкі сторони українського FIN TECH на ринку фінансових послуг [37]

Стратегія розвитку FIN TECH в Україні до 2025 року [37] структурує та деталізує напрямки та тренди подальшого розвитку фінансових інновацій на п'ять років та є баченням важливої стратегічної мети «Забезпечення розвитку ринку FIN TECH, цифрових технологій та платформ регуляторів» стратегічного напрямку V «Інноваційний розвиток» Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року.

Ціннісна пропозиція Стратегії розвитку FIN TECH в Україні до 2025 року наведена у додатку Ж.

Ключові принципи і засади досягнення трьох стратегічних цілей Стратегії розвитку FIN TECH в Україні до 2025 року (розвинена кешлес-економіка, високий рівень цифрової та фінансової грамотності, стала фінансова екосистема) полягають у:

1. «Стабільності та ефективності (Забезпечення регулювання фінансового ринку насамперед для підтримки його стабільності. Підвищення ефективності фінансових інституцій може забезпечуватись завдяки діджиталізації індустрії);

2. Проінноваційності (Масове поширення та проникнення фінансових інновацій може істотно поліпшити ефективність витрат та конкурентоспроможність фінансової системи. Підтримка FIN TECH-ринку через запровадження прозорих сучасних методів регулювання може підсилити цей процес, особливо якщо розглядати світові практики регулювання, де поєднується, з одного боку, інноваційно-дружнє регулювання, а з другого – захист споживача);

3. Безпеці та захисті (Забезпечення сталого розвитку FIN TECH-індустрії потребує нових стандартів надання послуг та захисту прав споживачів. Аби стимулювати цей процес, буде зроблено акцент на спрощення виведення на ринок нових продуктів та сервісів, зокрема в межах регуляторної “пісочниці” НБУ із вступом у силу відповідних законодавчих змін. Крім того, діджиталізація фінансового ринку (адаптація євродиректив PSD2, запровадження віддаленої ідентифікації та верифікації, миттєвих переказів

тощо) актуалізує питання підвищення кіберзахисту);

4. Прозорості (Підтримка діджитал-трансформацій на фінансовому ринку потребує прозорого та відкритого регулювання, в основі якого – рівні умови для розвитку інновацій для всіх учасників ринку);

5. Відповідальності та цілісності (Ретельна підготовка до запровадження будь-яких нових видів політики та регулювання. Дотримання принципу цілісності, який передбачає наявність єдиної екосистеми та стимулювання розвитку всіх її елементів)» [37].

Варто зазначити, комплексному розвитку аналізованої сфери діяльності будуть сприяти наступні інновації законодавчого характеру:

1. «Підвищення якості STEM-освіти в Україні. А саме: формування нової генерації інноваторів, що мають якісну освіту в галузі природничих наук, технологій, інженерії, математики, які здатні створювати нові знання, продукувати, адаптувати та використовувати передові технології, започаткувати технологічні стартапи, що забезпечать інноваційну трансформацію економіки.

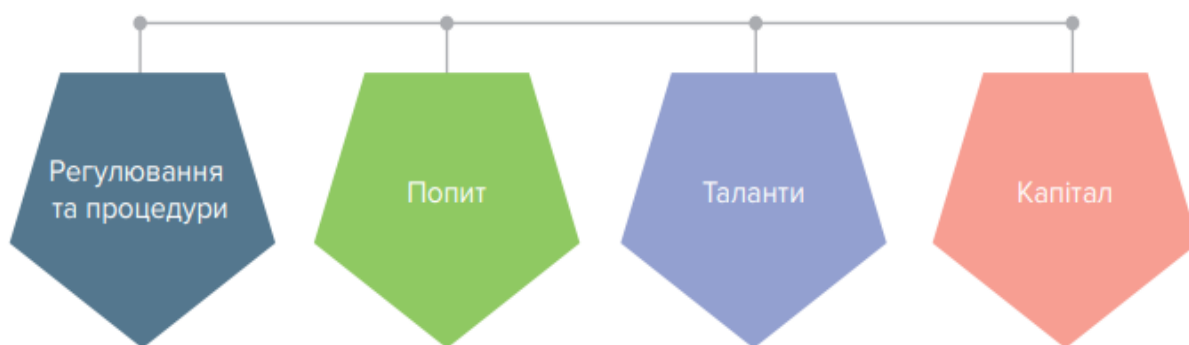
2. Підготовка когорти інвестиційних менеджерів та експертів інноваційних проєктів, спільна робота яких має стати підґрунтям для модернізації національної економіки і – як показує світовий досвід – структурних зрушень у бік розбудови високотехнологічних виробництв, що створюють високу додану вартість та високооплачувані робочі місця.

3. Створення та реалізація державної Програми підтримки українських стартапів та суміжних програм, що забезпечить синергетичний ефект та дозволить створити в Україні дієвий інструмент розвитку інноваційного підприємництва.

4. Державна підтримка участі українських інноваторів у Програмі «Горизонт-2020», де перевага у фінансуванні надається проєктам, орієнтованим на промисловість та вирішення суспільних проблем: ІКТ, нанотехнології, нові матеріали, біотехнології, нові виробничі процеси, космос» [Цит. за: 4, С. 81–82].

До переліченого необхідно додати також пункт щодо інформаційної і державної підтримки прямої участі стартапів у конкурсах на отримання грантів від Українського фонду стартапів, зокрема і у сфері фінансового ринку.

У Стратегії розвитку FIN TECHу в Україні до 2025 року, зазначено, що «курс України на повномасштабну діджиталізацію та розуміння слабких сторін поточної діджитал-інфраструктури ставить одним з ключових питань розвитку в Україні сталої FIN TECH-екосистеми. Згідно з системними міжнародними дослідженнями щодо розбудови сталих FIN TECH-екосистем, зокрема дослідження Deloitte «What makes a successful fintech hub in the global fintech race», є чотири основні складові, які варто розглядати під час побудови сталої FIN TECH-екосистеми. Серед них: регулювання та процедури, попит, таланти

та капітал [37].

Рис. 3.2. Складові сталої фін-екосистеми [37]

Аналітичні дані Deloitte [48] доводять, що «FINT ECH-екосистема має обов'язково враховувати особливості регіонального ринку та історію становлення ринку фінансових послуг. Також важлива інтеграція регіональної FIN TECH -екосистеми з міжнародними екосистемами з метою обміну досвідом, талантами, створення попиту, розроблення єдиних стандартів і практик ефективного втілення тощо. Розгляньмо ці складові більш детально» [37]:

1. «Регулювання та процедури. Уряд і регулятори мають дотримуватися балансу між промоцією інновацій, конкуренції та захистом сталого ринку

фінансових послуг і споживача. Ключове завдання – створити таке нормативне поле, політику та процедури, які стимулювали б розвиток FIN TECH, впорядковуючи водночас їхню діяльність та створюючи певні стандарти роботи. Йдеться про регулювання, яке б стимулювало розвиток FINTECH через акселераційні програми, міжнародні угоди, «пісочницю» для тестування інновацій у лояльному регуляторному полі, інші експертно-консультаційні платформи.

2. Попит. Немає попиту – немає цінності в продукті та сервісі. Попит на FINTECH -продукти може стимулювати як держава і публічні компанії, так B2B-сектор і кінцевий споживач. Чим розвиненіша FIN TECH-екосистема та сталі зв'язки між її учасниками, тим більший попит на FINTECH -продукти та сервіси, а також ступінь розвиненості цього сегмента. Якщо розглянути розвиток традиційного банківського сектору передових країн світу, ринок у процесі набуття сталості дедалі більше інвестує у розвиток взаємодії з інноваційним сегментом, створює акселератори/інкубатори, акцентує увагу на розвиткові талантів та інноваційних продуктів, Наприклад, банк Barclays&Rise (акселератор цього банку), Metlife (CK) & Lumen Lab).

Таланти. Сьогодні боротьба за таланти виходить на рівень конкуренції юрисдикцій між собою, і це загострює питання створення сталої FIN TECH-екосистеми, яка б давала змогу розвиватися власним талантам, а також приваблювала глобальний інтелектуальний ресурс. Британія навіть розробила формат Tech Nation Visa, який стимулює приплив у країну талантів та інноваторів. В Україні розглядається е-резидентств» [37].

Зазначимо, що недостатнім залишається понятійно-категоріальний апарат основних дефініцій, зокрема визначення самих понять FIN TECH і стартапу і у світовій практиці, і в Україні.

Відсутність інституційного забезпечення галузі FIN TECH і впровадження їх інструментів за умови відсутності самого нормативного регулювання спричинятиме порушення економічних і соціальних гарантій громадян через зростання фінансових ризиків FIN TECH на фінансовому ринку, загрози

доступів до конфіденційних інформаційних ресурсів, а також розвитку фінансових шахрайських схем через появу нових фінансових продуктів і інструментів доступу до баз даних, залучення населення до фінансових пірамід.

Окрім цього, відсутність нормативно-правового регулювання сфери FIN TECH породжуватиме різний рівень (інколи і взагалі відсутність) правової відповідальності та умов учасників FIN TECH і традиційної сфери надання фінансових послуг.

Зважаючи на зростаючу актуалізацію питань державного регулювання FIN TECH на міжнародних і національних ринках, використання їх інструментарію відповідно до фінансового функціонального призначення, постає доцільність впровадження нормативно-правових інструментів на базі сформування понятійно-категоріального апарату галузі FIN TECH і надання відповідних дефініцій його компонентам.

«Звісно, одним з обов'язкових факторів розвитку FIN TECH в будь-якій країні, зокрема й Україні, є створення сприятливого правового та регуляторного середовища, що надає ще більшого значення необхідності впровадження законодавчих дефініцій сфери FIN TECH. Адже ключове значення для якісного розвитку фінансових технологій має формулювання прозорих правил створення та діяльності FINTECH-компаній, належні правила оподаткування та ліцензування, всебічний захист прав та інтересів суб'єктів ринку FIN TECH-послуг. З іншого боку, в процесі створення сприятливої екосистеми розвитку ринку FIN TECH, необхідне якісне забезпечення та реалізація прав користувачів FINTECH-послуг, адже FIN TECH-компанії використовують достатньо нові бізнес-моделі, які можуть істотно відрізнятися від процесу надання фінансових послуг традиційними фінансовими установами, що на практиці ускладнює процедуру їх ідентифікації як таких, що законодавчо регулюються» [4, С. 49].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило одержати такі висновки:

1. «FIN TECH – це технологічно забезпечені фінансові інновації, що породжують нові бізнес-моделі, програми, процеси та продукти, які, в свою чергу, мають суттєвий вплив на фінансові ринки та фінансові установи» [51]. У своєму розвитку FIN TECH на світових ринках пройшов такі етапи: FIN TECH 1.0 (1866-1967); FIN TECH 2.0 (1967-2008); FIN TECH 3.0 і FIN TECH 3.5 (2008 – дотепер). Активне поширення FIN TECH протягом останнього десятиліття обумовлено низкою факторів, зокрема втратою довіри клієнтів до традиційних фінансових установ через світову фінансову кризу 2007-2008 рр., поширення мобільних послуг і прагнення інновацій у нового покоління.

2. Сфера FIN TECH включає п'ять основних напрямків: 1) Фінанси та інвестиції; 2) Операції з управління фінансовими ризиками, що стали предметом базових витрат фінансових установ у процесі розвитку ІТ-технологій з 2008 р.; 3) Платежі та інфраструктура; 4) Безпека і монетизація даних; 5) Споживчий інтерфейс, особливо через онлайн і мобільні фінансові послуги. Беззаперечною перевагою FIN TECH з-поміж інших сфер і інструментів фінансового ринку є можливість реалізації фінансових операцій без прямого залучення фінансових посередників. Еволюціонує, і саме поняття FIN TECH – від вузькопрофільних спеціальних технологічних фінансових механізмів до будь-яких новітніх технологічних інновацій, до яких можна віднести такі напрямки: технологія блокчейн; технологія розподіленого реєстру; краудфандинг та краудінвестинг; біотехнології; штучний інтелект; технології роботи з великими даними; цифрові і біометричні ідентифікації користувачів інформаційних баз даних; інтернет речей; обслуговування карткових і банківських транзакцій; кредитування і страхування; онлайн-бухгалтерія; відкриті прикладні програмні інтерфейси; криптовалюти; необанки; торгівля цінними паперами та інші.

3. Порівнюючи регулювання сфери FIN TECH у ЄС, США і Україні, визначено, що нормативно-правове регулювання цієї сфери в Україні ближче до концепції нормативно-правового регулювання ЄС, ніж до США, зокрема і в частині електронного підпису. Так, у США у більшості штатів легітимним є Закон про електронний підпис у глобальній та національній торгівлі. Але з урахуванням американської дворівневої правової системи, у деяких штатах діють свої норми щодо цього, тут можуть передбачатись додаткові винятки і обмеження. У цілому норми щодо електронного підпису у США, з одного боку, і в ЄС та Україні, – з іншого, істотно різняться, адже у праві США меншу увагу приділено регулюванню вимог до особистості того хто підписує, і питанню, що пов'язане з використанням електронних підписів, збереженням і поданням записів. Отже, законодавство США щодо електронного підпису в цілому є лояльніше та ліберальніше, порівняно з ЄС та Україною.

4. У світі нараховується 62 FIN TECH компанії з венчурним капіталом загальною вартістю 224,5 млрд дол. США. Розвиток глобального ринку FIN TECH мав відповідну динаміку. Так, найвищу інвестиційну активність було відзначено у 2018 р. (понад 120 млрд дол. США) завдяки мегаугодам – 14 млрд дол. США становили інвестиції до китайського гіганту Ant Financial та угода з купівлі компанії Worldpay компанією Vantiv за 12,9 млрд. дол. США. Сфера FIN TECH є найпривабливішим ринком для венчурних інвестицій і зберігає імідж новітньої індустрії із високим потенціалом, зокрема за відкритого банкінгу. За даними глобальних досліджень, найпривабливішими фінансовими ринками для інвестування є розвинуті ринки, переважно США, Німеччини і Великобританії. При цьому більшість інвесторів обирають бізнес, що вже має великий масштаб або потенціал його досягти і перетворитись у динамічні бізнеси. Така концентрація інвестицій та інтерес різних груп інвесторів ймовірно буде зберігатись і у наступні роки.

5. Вже другий рік поспіль лідером за сферою діяльності українських стартапів є технологічна інфраструктура, тобто безпосереднім продуктом є створення IT-рішень для фінансових компаній та банків. Надавачі цього виду

послуг складають 22 % від опитаних компаній. У 2020 році їхня частка становила 20 %. Загалом 23% компаній, створених у 2020–2021 роки відносять себе до галузі Technology and Infrastructure. Частково таку популярність серед бізнесу саме цієї галузі можна пояснити другим роком пандемії, яка змушує переходити бізнеси в онлайн і створює попит на продуктивні компанії, які могли б забезпечити легкість ведення підприємницької діяльності у цифровому просторі. 32 % фінтех-компаній отримують прибуток за рахунок транзакційних комісій, тобто є провайдером товарів або послуг, однак не їхнім розробником.

6. Одним з найважливіших факторів розвитку сфери FIN TECH є інтелектуальний капітал і формування кваліфікованої команди учасників FIN TECH-проекту й інших учасників, які будуть забезпечувати допоміжні аспекти реалізації FIN TECH-продуктів. Адже важливим чинником реалізації будь-яких інноваційних проєктів є їх юридичне і бухгалтерське супроводження, консультації щодо реалізації і комерціалізації проєктів, забезпечення постачання, логістичного управління, управління різними проєктами тощо. З цією метою доцільним є впровадження відповідних ініціатив зі створення акселераторів, бізнес-інкубаторів, технологічних парків, що сприятиме динамічному розвитку сфери FIN TECH. Можна виокремити такі чинники розвитку FIN TECH, зокрема: «сприятливе нормативно-правове і регуляторне середовище; створення інфраструктури для стимулювання динамічного розвитку; забезпечення доступу до інвестицій та реалізації стартапів; наявність відповідного інтелектуального потенціалу» [4, С. 52].

Зважаючи на зростаючу актуалізацію питань державного регулювання FIN TECH на міжнародних і національних ринках, використання їх інструментарію відповідно до фінансового функціонального призначення, постає доцільність впровадження нормативно-правових інструментів на базі сформування понятійно-категоріального апарату галузі FIN TECH і надання відповідних дефініцій його компонентам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М. Фінансові інновації: напрямки застосування та досвід впровадження. *Вісник Української академії банківської справи*. 2005. №2 (19). С. 28-32.
2. Бакун С. А., Бідюк П. І. Методика побудови скорингових карт із використанням платформи SAS. *Наукові вісті Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2016. №2. С. 23-27.
3. Безпалий Р. В. Фінтех-інновації: передумови становлення та сучасні тенденції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №2. С. 44 – 49.
4. Бухарін Г.О. FIN TECH як об'єкт нормативно-правового регулювання: теоретико-методологічний аспект. Дис. .. к.ю.н... Запоріжжя, 2020. 224 с.
5. Бухарін Г. О. Fintech: trends of development and regulatory policy. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2019. № 1. С. 13-20. DOI: <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2019-1-02>
6. Вагнер І. М., Кундря-Висоцька О. П., Демко І. І. Аналіз тенденцій розвитку глобального FINTECH ринку. *Вісник Університету банківської справи*. 2021. №2 (41). С. 31–39.
7. Волосович С. В. Домінанти технологічних інновацій у фінансовій сфері. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 33 (1). С. 15-22.
8. Демінський С. Як трансформувалося P2P-кредитування в Україні. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/371527/sergij-deminskyj-yak-transformuvalosya-r2r-kredytuvannya-v-ukrayini>
9. Дудинець Л. А. Розвиток фінансових технологій як фактор модернізації фінансової системи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 22. С. 794-798.
10. Еркес О. Є., Гордієнко Т. М. Нові нормативи ліквідності в системі

ризик-орієнтованого нагляду за діяльністю банків України. *Економіка і суспільство*. 2019. Вип. № 20. С. 131-138.

11. Житар М. О., Зелінська В. С. Необанкінг: зарубіжний досвід та українська перспектива. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 2. С. 81-95. DOI: 10.33244/2617-5940.2.2019.81-95.

12. Зінченко А. Стрімкий розвиток українського фінтеку спричинили послідовні кризи в період з 2008 по 2017 рік. *Бізнес*. 2018. URL: <https://business.ua/finances/4251-shcho-take-fintech-ta-iaki-ioho-perspektyvy-na-rynku-finposluh-ukrainy>

13. Інновації у фінансовій сфері: монографія / В.М. Опарін, Т.В. Паєнко, В.М. Федосов та ін.; за заг. ред. В.М. Опаріна. Київ : КНЕУ, 2013. 444 с.

14. Калашнікова Т. В., Самохіна С. А. Розвиток ринку фінансових технологій в Україні як фактор сприяння фінансовій інклюзивності. *Вісник ХНАУ*. Серія : Економічні науки. 2018. № 3. С. 201-210. DOI: 10.31359/2312-3427-2018-3-201

15. Каталог фінтех-компаній України 2021. URL: <https://fintechua.org/market-map>

16. Кірпа Ю., Бухарін Г. Фінансові інновації. *Юридична практика. Спецвипуск «50 ведучих юридичних фірм України»*. 2018. С. 48. URL: <http://top50.com.ua/en/2018/662>

17. Клейн Д. (2018). Технология распределенного реестра DLT за рамками блокчейна. *CriptoFox*. URL: <https://crypto-fox.ru/faq/distributed-ledger-technology/>

18. Козлянченко О. М., Березан А. С. Перспективи розвитку віртуальних банків (необанків) в Україні. *Фінансові дослідження*. 2019. № 2(7). URL: <https://fr.stu.cn.ua/tmppdf/219.pdf>

19. Лозенко І., Бухарін Г. Кредити від нерезидентів. Що змінилося у 2017 році і чого чекати далі? *Юрист і закон*. 2017. № 49. URL:

https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA011108

20. Мазаракі А., Волосович С. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України. *Вісник КНТЕУ*. 2016. № 1. С.5-23.

21. Мазаракі А., Волосович С. Fintech у системі суспільних трансформацій. *Вісник КНТЕУ*. 2018. № 2. С. 5-18.

22. Міщенко В. І., Міщенко С. В. Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг. *Фінансовий простір*. 2018. № 1(29). С. 75-79.

23. Новак Н. (2018). Все буде fintech: чи програють банки війну новим сервісам. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2018/10/10/641474/>

24. Осучаснено порядок здійсненняемісії платіжних карток та операцій з їхнім використанням. *Національний банк України*. 2019. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/osuchasнено-poryadok-zdiysnennya-emisiyi-platijnih-kartok-ta-operatsiy-z-yih-vikoristannyam>

25. Офіційний сайт НБУ Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025>

26. Пантелєєва Н. Фінансові інновації в умовах цифровізації економіки: тенденції, виклики та загрози. *Приазовський економічний вісник*. 2017. № 3. С. 68-73.

27. Паперник С. М. Що таке фінтех. URL: <http://www.management.com.ua/notes/what-is-fintech.html>

28. Поченчук Г. Fintech у структурі фінансової системи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 21. С. 49-55. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/11.pdf>

29. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 34. ст. 481.

30. Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних : Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27.04.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

31. Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів : Постанова НБУ 05.11.2014 № 705. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/PB14095?an=30>
32. Рисін М. В., Федюк І. В. Шляхи впровадження інноваційних банківських продуктів в умовах глобалізації. *Вісник університету банківської справи*. 2017. № 3 (30). С. 71-76.
33. Селкова Н. Що таке ФінТех і як він впливає на ваше життя вже сьогодні? *Економічна правда*. 2018. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2018/12/5/641431/>
34. Семеног А. Ю., Кривич Я. М., Цирулик С. В. FinTech технології : суть, роль і значення для економіки країни. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. Серія: Економіка. 2018. Вип. 2(67). Т. 23. С. 100-105.
35. Семеног А. Ю., Цирулик С. В. Тенденції розвитку FinTech послуг на світовому та вітчизняному ринках фінансових послуг. *Бізнес Інформ*. 2018. № 10. С. 327-334.
36. Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року: Розпорядження КМУ від 17.11.2021 №1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text>
37. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Сталий розвиток інновацій, кешлес та фінграмотність. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-fintehu-v-ukrayini-do-2025-roku>
38. Ткаченко Т. П., Тульчинський Р. В. Розвиток інноваційного підприємництва в Україні. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2010. № 7. С. 223—229.
39. Трансформация FinTech: как банки и стартапы используют новейшие технологии в своей деятельности. ForkLog. URL: <https://forklog.com/transformatsiya-fintech-kak-banki-i-startapy-ispolzuyut-novejshie-tehnologii-v-svoej-deyatelnosti/>

40. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

41. Фінансові технології в світі та Україні. Новини світу кредитування та банківських послуг. URL: <http://groshi-v-kredit.org.ua/finansovi-tehnolohiji-v-sviti-ta-ukrajini.html>

42. Фінтех в Україні : тенденції, огляд ринку та каталог. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». 2021. URL: <https://42.unit.city/fintech/guide2021>

43. Фінтехи наступають, банки тікають: чи є у них спільне майбутнє в Україні. Mind.UA. URL: <https://mind.ua/publications/20199801-fintehi-nastupayut-banki-tikayut-chi-e-u-nih-spilne-majbutne-v-ukrayini>

44. Чайковський Я., Ковальчук Я. Сучасні ФінТех напрямки в банківському секторі. Світ фінансів. 2020. 2 (63). С. 36-48. DOI: 10.35774/sf2020.02.036.

45. Шевчук Ю. В. Оцінка використання фінансових інновацій на фінансовому ринку України. *Економіка та держава*. 2019. № 5. С. 39-44. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.5.39

46. Шевчук Я. В. Фінтех-компанії як складова інфраструктури ринку проектного фінансування. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Економіка і управління. 2018. Т. 29 (68), № 4. С. 155-162.

47. Arner D. W., Barberis J. N., Buckley R. P. The Evolution of Fintech: A New Post-Crisis Paradigm? SSRN. *Electronic Journal*. 2015. DOI: 10.2139/ssrn.2676553

48. Deloitte. What makes a successful fintech hub in the global fintech race. URL: https://www.reportlinker.com/market-report/Fintech/522620/Fintech?term=fintech%20trends&matchtype=b&loc_interest=9069574&loc_physical=1030244&utm_term=fintech%20trends&utm_campaign=tra

2019. URL: <https://perfectial.com/blog/fintech-trends-2019/>

58. FinTech Ukraine : як йому «обійти» банки та на чому заробляти. Mind. URL: <https://mind.ua/publications/20178132-fintech-v-ukrayini-yak-jomuobjiti-banki-ta-na-chomu-zaroblyati>

59. KPMG The Pulse of Fintech H1 2019 <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2019/08/pulse-of-fintech-h1-19.pdf>

60. KPMG. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2022/08/pulse-of-fintech-h1-22.pdf>

61. Mackenzie, A. (2015) The Fintech Revolution. *London Business School Review*, 26 (3), 50-53.

62. Madir J. Introduction – what is FinTech? *FinTech*. 2019. P. 1–20. DOI: 10.4337/9781788979023.00012

63. Olekhov I., Bukharin G. (2020) New antimoney-laundering rules substantially increase transparency. Lexology. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=8de7c651-2a58-4044-b928-93989aac973e>

64. Philippon, T. The FinTech Opportunity. The Disruptive Impact of FinTech on Retirement Systems. 2019. P.190-218. DOI: 10.1093/oso/9780198845553.003.0011

65. Reagan J. R., Raghavan A., Thomas A. Quantifying risk: What can cyber risk management learn from the financial services industry? *Deloitte Review*. 2016. Issue 19. URL: <https://www2.deloitte.com/insights/us/en/deloitte-review/issue-19/quantifying-risk-lessons-from-financial-services-industry.html>

66. Skan, J., Dickerso, J., Masood, S. The Future of Fintech and Banking : Digitally disrupted or reimaged? URL: <https://www.accenture.com/us-en/insight-future-fintech-banking>

67. Schueffel, P. (2017) Taming the Beast: A Scientific Definition of Fintech. *Journal of Innovation Management*, Vol. 4, Iss. 4, 32-5.

68. The Basel Committee on Banking Supervision, consultative document: Sound Practices: Implications of Fintech developments for banks and bank

- supervisors. *Bank for International Settlements*, 2017. URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d415.pdf>
69. The Cbinsights; URL: <https://www.cbinsights.com/research/report/fintech-trends-q3-2019/>
70. The Global State of Information Security Survey 2017. URL: www.pwc.com/gsis
71. The Global State of Information Security Survey. 2021. URL: www.pwc.com/gsis
72. Zavolokina L., Dolata M., Schwabe G. The FinTech phenomenon : antecedents of financial innovation perceived by the popular press. *Financial Innovation*. 2016. DOI:10.1186/s40854-016-0036-7?site=jfin-swufe.springeropen.com
73. What is Fintech. *Wharton Fintech*. URL: <https://www.whartonfintech.org/blog-archive/2016/2/16/what-is-fintech>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Основні тренди розвитку FinTech ринку у 2021—2023 рр. (прогноз) [6, С. 36–37]

Найменування основних трендів розвитку FinTech	Коротка характеристика впливу трендів FinTech ринку
Консолідація	Збільшення рівня консолідації у сферах, які вже фактично сформовані, — платежі та кредитування. Щодо нових сфер як блокчейн-стартапи, їх намагатимуться масштабувати та сприяти міжнародному зростанню
Збільшення розміру угод	Експерти передбачають, що в найближчому майбутньому (2021—2023 рр.), тенденції до збільшення розміру угод продовжать зростати, оскільки інвестори зосереджують свою увагу на пізніх стадіях розвитку фінансових технологій із підтвердженням досвідом
Глобальна експансія	Банки-челенджери продовжують поліпшувати якість послуг і пропагують свою діяльність через міжнародні кордони
Відкритий банкінг	У країнах Європи лібералізація регулювання банкінгу виявляється благом для технологічних гігантів і стартапів, оскільки вони відіграють важливу роль у фінансових послугах
Створення екосистеми	Відомим прикладом стала спроба купівлі Яндексом банку Тінькофф: найбільша e-commerce платформа відчайдушно потребує власної платіжної системи для здійснення «безшовних» платежів усередині компанії, але на проведення цього потрібний окремий орган з відповідними ліцензіями. У цьому контексті розвивається й Amazon, який уклав угоду про партнерство з Goldman Sachs, завдяки якій отримав можливість відкривати певним категоріям продавців кредитні лінії до 1 млн дол. Суб'єкти підприємництва плавно вибудовують навколо себе екосистеми в які імплементують і фінансові продукти
Blockchain	Планується значне збільшення обсягів інвестицій у підприємства, що займаються розробленням та впровадженням конкретних продуктів та рішень на основі технології blockchain
D2C (direct to client) або боротьба за кінцевих споживачів	Формат B2C втрачає свою актуальність і на перший план запроваджуються технологічні рішення для утримання кінцевих споживачів: програми лояльності, кешбек, реферальні програми, підписки, миттєві платежі і швидкі позики. У цій ситуації акцент робиться на рівні сервісу, швидкості і гнучкості тарифів на р2р-переклади, повноті послуг (платежі і позики), безпеки і простоті досвіду користування (інтерфейсу), а також каналах комунікації: на прикладі Nubank (Бразилія) помітна тенденція щодо переходу платежів у месенджери: необанк оголосив про альянс з WhatsApp — упровадження платежів усередині програми
Insurtech прискорення співпраця з Азією	Країни Азії демонструють чергове збільшення інвестицій в інноваційні страхові технології. Так, зокрема, традиційні страховики, засновані у США та Європі, мають намір використовувати Азію для тестування альтернативних страхових технологій та продуктів. Очікується, що співпраця між FinTechs та банками в Азії продовжить посилюватись, найбільше в таких сферах: як KYC (know your customer), AML (anti-money laundering) та управління цифровою ідентичністю — включаючи розпізнавання обличчя та розпізнавання голосу
Regtech підйом	Інвестиції в regtech планують прискорити у 2021—2023 роках, оскільки стартапи зосереджуються на можливостях скорочення витрат

	наявних фінансових установ, що пов'язані з дотриманням дедалі суворіших регуляторних норм
Розвиток рішень для SME з використанням крип-товалюти	FinTech-компанії можуть надавати співробітникам клієнтів короткострокові позики за рахунок майбутньої зарплати. У цьому контексті працює іспанський стартап Sobee. А також видавати зарплати: до- датки FinTech-компаній можна використовувати, щоб надати співробітникам більш гнучкий доступ до зароблених коштів
Модернізація платіж-них систем і хмарна бухгалтерія	За даними рекрутингового агентства Cornerstone, суб'єкти малого підприємства, щороку витрачають понад 500 млрд дол. на проведення бухгалтерського обліку та оплату рахунків, а також на прийом платежів від сторонніх провайдерів. Саме тому велика кількість таких компаній були б не проти одержувати бухгалтерські послуги безпосередньо від банків або фінансових компаній, які і так уже обслуговують їхній бізнес. Отже, враховуючи наявні тенденції, у 2021—2023 рр. слід очікувати розвитку у сфері хмарної бухгалтерії і систем взаємодії з провайдерами POS
Цифровий банкінг	Традиційні банки та корпорації все більше поглиблюватимуть свою активність у цифровому банкінгу, впроваджуючи динамічні та автономні цифрові банки, які працюють самостійно і не покладаються на наявні застарілі системи

Додаток Б

Джерело: фінтех-каталог UAFIC 2019 на підставі опитування 110 фінтех-компаній та банків¹³

Рис. Б.1. Огляд українського FIN TECH-ринку: хто є хто [37]

Український фінтех в цифрах

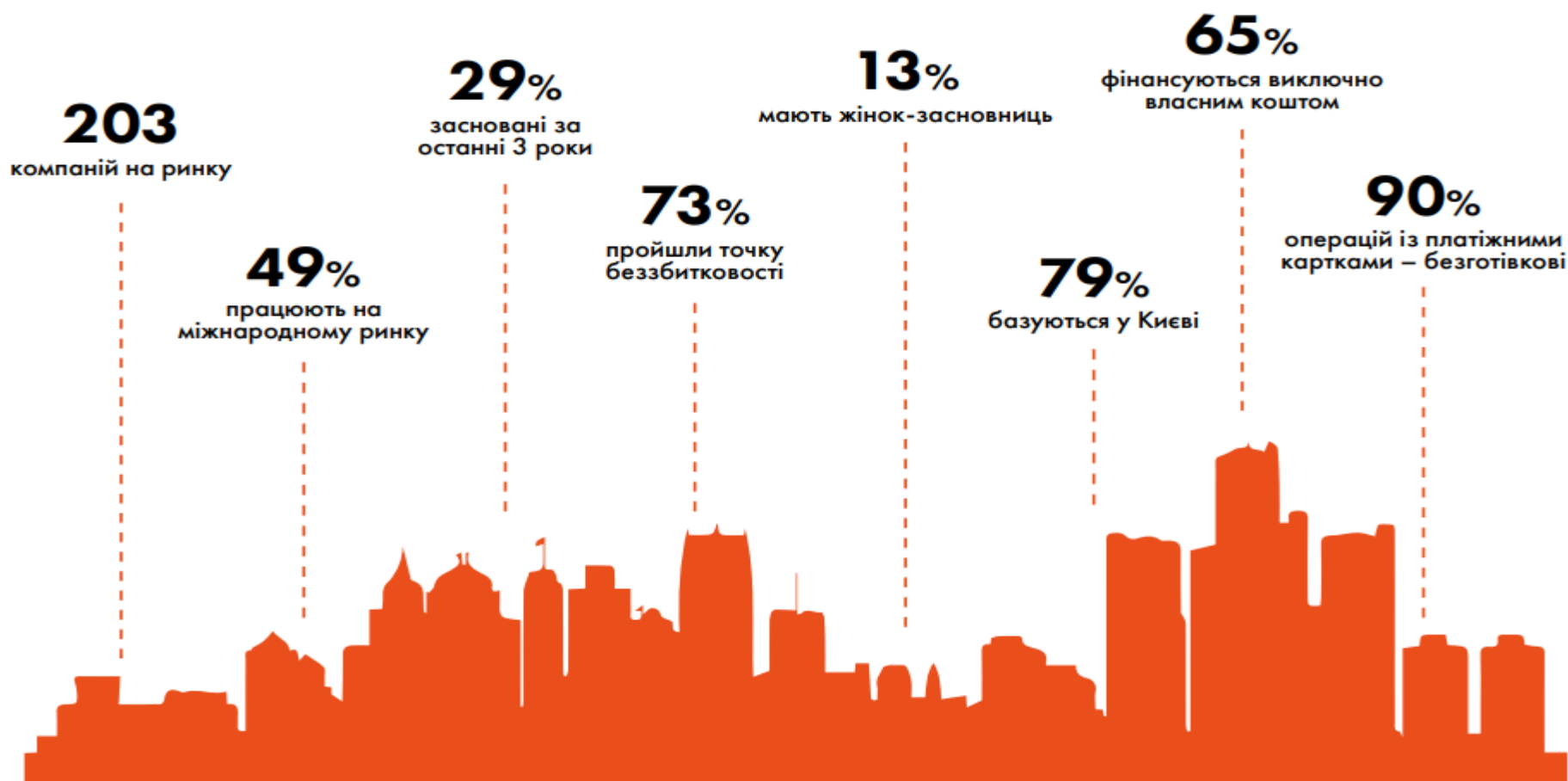
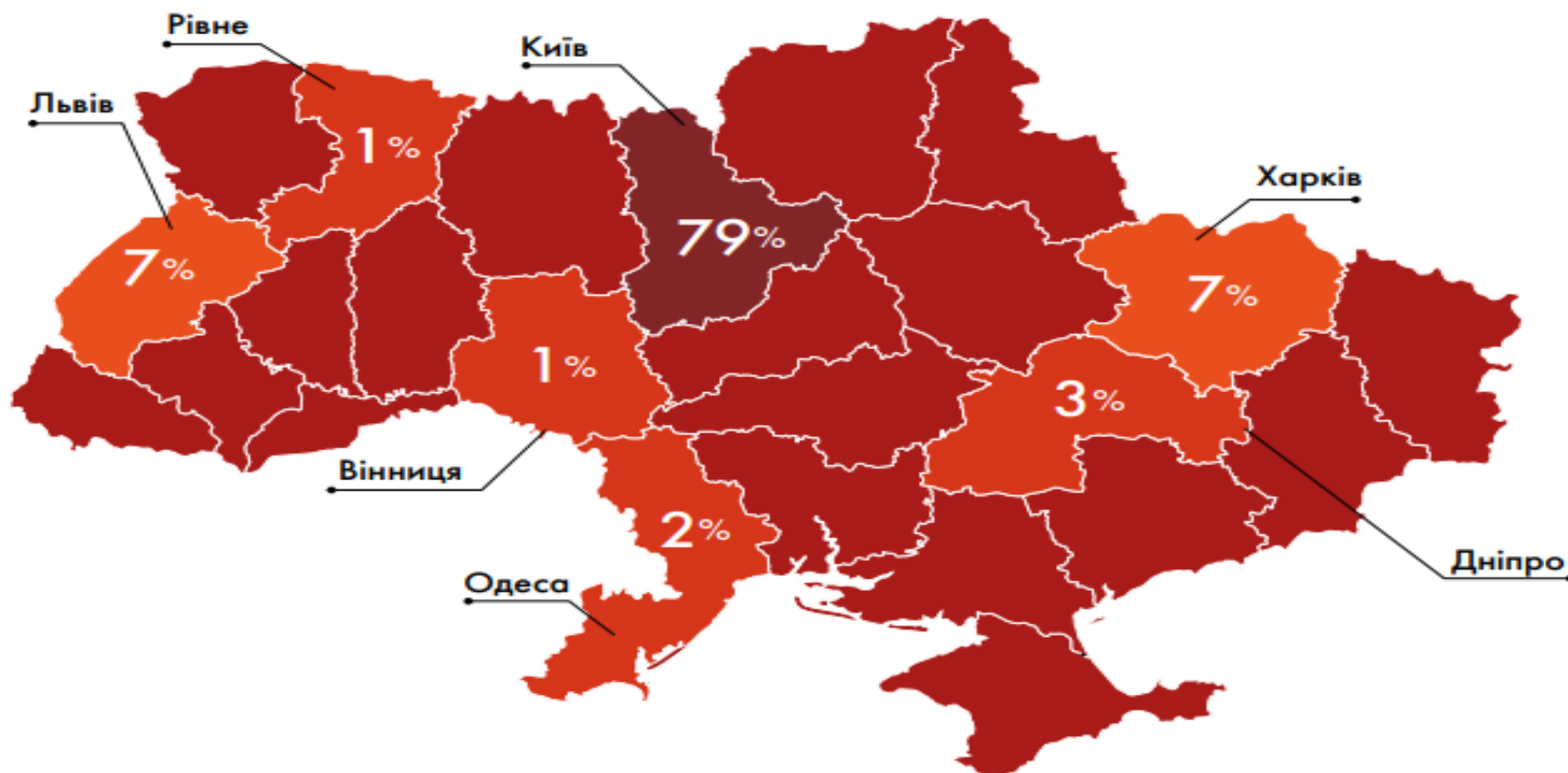

Рис. Б.2. Основні показники розвитку FIN TECH в Україні у 2021 році [15]

Додаток В

Якщо ІТ-спеціалісти надають перевагу розміщенню в містах в середніх за розміром містах, то фінтехи й досі обирають великі обласні центри

Рис. В.1. Розташування FINTESН-компаній в Україні у 2021 році [15]

Додаток Г

Таблиця Г.1

Порівняння необанків в Україні [15]

Назва банку	NEO BANK	 O.BANK	 sportbank	monobank	 izibank	 Банк Власний Рахунок	 todobank
Віртуальна картка	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✗
Рахунок в іноземній валюті	✓	✗	✗	✓	✓	✗	✗
Кредитна лінія	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Депозит	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
Аналітика витрат	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✗
Неперсоналізований кешбек	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓
Персоналізований кешбек	✗	✗	✓	✓	✓	✗	✗
Можливість додати картку іншого банку	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✓
Додаткові небанківські сервіси	✗	✗	✗	✓	✗	✓	✗
Служба підтримки в додатку	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓
Особливості	Два окремих банки для фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців та компаній	Пропонує кешбек за покупки в цифрових магазинах Google і Apple	Кешбек за покупки спортивних товарів і послуг	Shake to pay для розподілу платежу та оплати чеку й чайових в ресторани	Підвищений кешбек за певні види покупок у п'ятницю	Спеціальні пропозиції для постійних клієнтів мережі магазинів «Сільпо»	Працює як електронний гаманець. Надає кешбек за оплату комунальних послуг

Додаток Д [15]

Фінтех-стартапи, які отримали грантове фінансування від Українського фонду стартапів в 2021 році

Meteocontrol AI. Платформа для страхування фермерів на основі супутникових даних та авторських алгоритмів.

Fintellect. Фінансовий супер інструмент для малих креативних і IT агенцій.

eKYC. B2b SaaS, що допомагає верифікувати й онбордити клієнтів за лічені хвилини.

Checki. Розпізнавання мовлення та зворотній зв'язок по кожному чеку вашого бізнесу.

Фінтех-стартапи, які раніше отримали фінансування від Українського фонду стартапів і в 2021 році залучили додаткові інвестиції

upSWOT. Підвищення ефективності продажів, спрямованих на МСБ з безперервним моніторингом та інсайтами з 117 альтернативних джерел даних. Залучив \$4,9 млн в seed-раунді, в якому прийняли участь Common Ocean, CFV Ventures, SpeedUp Group та інші.

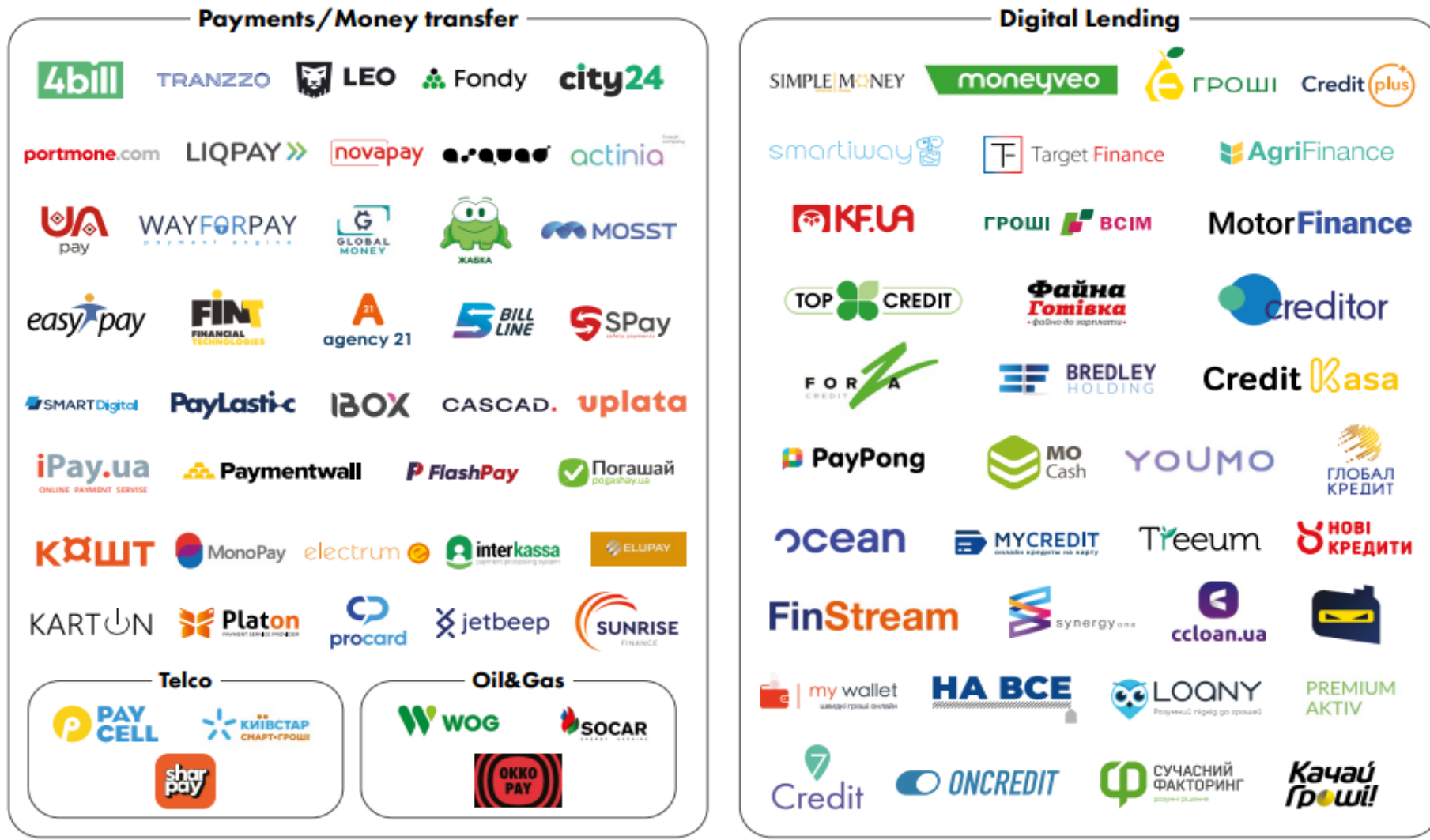
FINMAP. Онлайн-сервіс для фінансового обліку в малому та мікро-бізнесі. Найпростіший спосіб зрозуміти де прибуток, на що бізнес витрачає забагато та спрогнозувати обіг коштів, щоб не потрапити в касовий розрив. Залучив інвестиції від українських та європейських інвесторів: Startup Wise Guys, BRISE Capital, Sigma Software Labs, Inspirium та інших. Точна сума не розголошується.

Djooky. Музична торгівельна платформа, яка надає артистам доступ до глобальної спільноти інвесторів, а інвесторам можливість торгувати новим класом активів. Іншими словами міст між музичним та фінансовим світом. Точна сума та інвестори не розголошуються.

Додаток Е [15]

Карта української фінтех-екосистеми 2021

Technology and infrastructure

Consulting/Analytical systems

Blockchain/Crypto

Cybersecurity / Anti-fraud

RegTech

Ecosystem

Personal finance / Wealth management

LegalTech

Media

FINANCIAL
CLUB

Digital / Neobanks / Chatbots

monobank | Universal Bank

Mobile wallets

InsurTech

Ensūria

Eurocomisar

Marketplace

infocus

legal
nodes

Digital comparison tools

finance.ua

Crowdfunding

ВЕЛИКА ІДЕЯ

Fintech Investment

Додаток Ж

Чому фінтех-стратегія

- Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 – це розширене бачення стратегічної цілі 2 “Забезпечення розвитку ринку фінтех, цифрових технологій та платформ регуляторів” стратегічного напрямку V “Інноваційний розвиток” Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року
- Стратегія – складова частина екосистемного та функціонального рівня НБУ
- Стратегія сприятиме реалізації антикризової політики НБУ як її елемент щодо забезпечення якісної та безперебійної роботи фінансової системи в умовах світової пандемії

Що дає фінтех-стратегія

- Визначає роль фінтеху у фінансовій екосистемі
- Дає бачення візії, місії та стратегічних напрямів до 2025 року
- Закладає базу для створення сталої екосистеми фінтеху
- Пропонує продуктові напрями - концепт “пісочниці” та академічну програму з цифрових фінансів
- Визначає периметр пов’язаних проєктів

На що спирається фінтех-стратегія

- На досвід 30 провідних фінтех-екосистем світу
- На законодавчу базу та підходи до розбудови фінтеху провідними фінрегуляторами (США, Великої Британії, Сінгапуру, ОАЕ, Казахстану, Австралії, Литви та Угорщини)
- На системні дослідження щодо побудови сталих екосистем від Deloitte, World Bank, KPMG, ESMA, EBA, McKinsey, European Commission, CB Insights
- Прогнози щодо розвитку фінтех-ринку від провідних українських гравців та профільних асоціацій

Рис. Ж.1. Ціннісна пропозиція Стратегії розвитку FIN TECH в Україні до 2025 року [37]

Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, групи ФМФЗ-21-2, спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування», Лози Тетяни Василівни на тему: «Світовий ринок Fin Tech : показники і основні тенденції розвитку»

Кваліфікаційна робота виконана у відповідності з затвердженим планом, поставленні завдання виконані, питання розкриті, метою роботи є формування теоретико-методичного підґрунтя для аналізу показників світового ринку FIN TECH та обґрунтування практичних рекомендацій щодо подальшого розвитку цієї сфери.

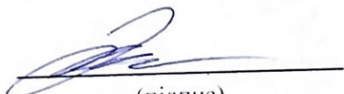
За результатами дослідження сформульовані висновки та рекомендації, що можуть бути використані у роботі учасників світового ринку FINTECH, зокрема і в Україні. Одержані результати можуть бути використані у фінансовій та страховій діяльності на світовому ринку FIN TECH, а також виробленні підходів щодо його аналізу та подальшого розвитку.

В ході дослідження здобувач показав вміння використовувати сучасні методи обробки інформації. Зроблені висновки є аргументовані.

Роботу виконано відповідно до вимог методичних рекомендацій до виконання кваліфікаційної роботи, зроблені висновки. Представлена кваліфікаційна робота на тему: «Світовий ринок Fin Tech : показники і основні тенденції розвитку» є закінченим дослідженням і заслуговує на оцінку «відмінно» (45 балів).

Науковий керівник кваліфікаційної роботи

Коваленко Юлія Михайлівна, д.е.н, професор, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій

(підпис)

14.01.23
(дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота (проект) здобувача вищої освіти

Лози Тетяни Василівни

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «25» 01 2023 №13 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

(підпис)

Коваленко Ю. М.

(прізвище, ініціали)

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу (проект)
здобувача вищої освіти Державного податкового університету
Лози Тетяни Василівни
на тему: «Світовий ринок FinTech : показники і основні тенденції
розвитку»

Актуальність роботи. Трансформаційні зміни у функціонуванні світового фінансового сектору та ринку капіталу останніх десятиліть було реалізовано здебільшого під впливом двох факторів – світової фінансової кризи 2007-2008 рр. і розвитку національних екосистем цифрових технологій, або FIN TECH. Результати зазначених трансформацій у сфері діяльності фінансових установ викликали необхідність ефективного вирішення завдань нормативно-правового регулювання цієї сфери. Вони повинні мати фундаментальне підґрунтя, що формується академічними колами і практиками у сфері FIN TECH..

Наукова новизна полягає у розробленні пропозицій щодо перспектив розвитку світового ринку FinTech.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу У процесі дослідження використовувалась певна сукупність прийомів і методів наукового пізнання, зокрема загальнонаукові (діалектичний, історичний, логічний, системний аналіз), спеціальні (документальний аналіз, порівняльно-правовий, статистичний). Історико-правовий метод дозволив встановити передумови виникнення і становлення світового ринку FIN TECH, особливості його розвитку. Логіко-семантичний метод було використано для формування понятійно-категоріального апарату. Абстрактно-логічний метод був застосований при розробленні напрямів подальшого розвитку світового ринку FIN TECH, зокрема і для України. Специфіка світового ринку FIN TECH і його характер зумовили застосування органічної єдності теорії і практики, поєднання критичного та раціонального, а також логічного і системного підходів.

Обґрунтованість пропозицій і висновків, та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації, МФУ України. Одержані у роботі результати можуть бути використані у фінансовій та страховій діяльності на світовому ринку FIN TECH, а також виробленні підходів щодо його аналізу та подальшого розвитку.

Наявність недоліків. Більше уваги приділити адаптації зарубіжного досвіду в українську практику.

Загальний висновок і оцінка роботи. Тема кваліфікаційної роботи розкрита. Робота рекомендується до захисту з позитивною оцінкою.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів
Національного університету харчових технологій

Лада ШПІРНЯН

« ____ » _____ 2023 р.

